TBKP
TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ
HABER BÜLTENİ
YIL:1 SAYI: 42 27 AĞUSTOS 1991

SARGIN-KUTLU DAVASINDA SON SAVUNMALAR YAPILDI

Sargın-Kutlu Davası'nın son oturumuna çok sayıda avukat katıldı.
Avukatların ortaklaşa hazırladıkları savunmayı Avukat Erşen Sansal açıkladı.
Sargın ve Kutlu'nun son sözlerini söylemelerinden sonra dava Ekim'in 9'una, son karar açıklanmak üzere

Duruşmanın açılmasından sonra ilk sözü alan Av. Erşen Sansal 141-142'nin kaldırılmasından sonra artık belkemiği kalmamış bir davanın sürdürülmeye çalışıldığını, bunun hala düşünceye ve örgütlenmeye engeller getirilme çabaları olarak görülmesi gerektiğini söyledi. İddiamenin düşünceyi suç sayan bir anlayışla ve düşünce özgürlüğünü savunanlara karşı bir hasım mantığıyla hazırlandığını, bugün de bu hasımlığın sürdürüldüğünü ve bu nedenle asıl konusu ortadan kalkmasına rağmen hala suçlar icadedilmeye ve mahkumiyetler çıkarılmaya çalışıldığını öne sürdü. Sansal, aslında bu nedenlerle davanın politik yönünün baştan beri hukuksal yönden ağır bastığını, olayın bu yanı anlaşılmadan Sargın-Kutlu Davası'nın anlaşılamıyacağını belirtti. Savcılığın özgürlüklere hasımlığı nedeniyle iddianamede sanıkları suçlarken suçlamaları Şeyh Bedrettin'e, Mustafa Suphi'lere hatta Hazreti İsa'ya kadar götürüldüğünü ve onları da suçladığını söyledi.

Bu davanın sürmesini kimler istiyor? Toplum mu istiyor, davanın sürmesinin ülkeye yararı ne sorularını soran Av. Erşen Sansal toplumun özgürlük istediğini, bu davanın sürmesinden hiçbir yararı olmadığını savunarak yasakçıların bu davayı açtıklarını ve sürdürdüklerini söyledi.

Savcının davanın temeli olan 141 ve 142. maddeler kalktığı halde hiçbir değişiklik yokmuş gibi davrandığını ve yan unsur olan suçlamaları asıl unsur haline getirerek ceza çıkarmak istediğini söyledi. Savcının ceza istediği maddelerin kendi başlarına bir suçlama konusu oluşturamayacağını geniş örneklerle açıklayan Sansal bu konudaki mahkeme kararları ve hukuk adamlarından örnekler verdi. En son DİSK nedeniyle Askeri Yagıtay'ın verdiği kararı hatırlatan Sansal, Askeri Yargıtay'ın açık bir biçimde 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasından sonra diğer maddelerin bu maddeler kaldırılmamış gibi yorumlanamayacağını söylediğini, bu yaklaşımın Sargın-Kutlu davası için de geçerli olduğunu vurguladı.

Ayrıca savcının aynı fiilden birden çok suç yaratmaya çalıştığını, aynı yazıdan 311. madde ile ilgili yargılamanın Ağır Ceza'ya gönderilmesini isterken, 312. maddeden olma kısmına DGM' de devam edilmesini isteyerek çelişkiye düştüğünü belirtti.

Davanın bütünüyle Ağır Ceza'ya yollanmasını isteyen Erşen Sansal savunmasını şöyle bitirdi.

"Dört yıl sürmüş olan bu dava, vereceğiniz kararla kapanacaktır. Bu kararla davada bir evre bitecek. Vereceğiniz karar geleceğe bir iz bırakacak. Davamız, özünde, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin davasıdır. Müvekkillerimiz düşünceleri yüzünden suçlandı ve bu nedenle yargılandılar. İlerde çok anılacak, çok yerlere konu olacak üzerinde ciddi çalışmalar yapılacak. Düşünce özgürlüğünün geleceğini inceleyenler, bu davaya özel bir önem verecekler. Bizler davada görevimizi yerine getirdik. Şimdi geleceğe sonraki kuşaklara bırakacağınız izi yani kararınızı bekliyoruz."

Avukat Erşen Sansal'dan sonra Haydar Kutlu söz aldı.

Son savunmasına düşünceye saygı gösterin çağrısıyla başlayan Genel Sekreterimiz Haydar Kutlu, çünkü düşünceye saygı, insana saygıdır ve hukuka saygıdır dedi.

"Eğer hukuk devleti olsaydı Türkiye 141, 142. maddeler kalktığı durumda biz yargılanıyor olmazdık" diyen Kutlu, TC'nin hukuk devleti değil kanun devleti olduğunu söyledi.

Sargın-Kutlu davasının Türkiye'nin adalet işleyişinde hukuk yarattığı için önemli bir yer alacağını söyleyen Kutlu, hukukçuları kuru kanun metinlerine sadakat yerine insanlığın ilerlemesine ve gelişmesine uygun bir hukuk anlayışını savunmaya çağırdı.

12 Eylülcülerin açtığı bir öçalma davasına yargılandıklarını söyleyerek mahkeme heyetininkararıyla demokratik ve özgür bir Türkiye'den yana tutum almasını istedi.

Savunmalar celsesinde son sözü alan Genel Başkanımız Dr. Nihat Sargın:

Bu davada baştanberi iddia ve savunma yer değiştirmiştir diyen Sargın, bizler özgürlükleri savunduk, iddia ise yasakları dedi. "Hesap verme durumunda olan ve bocalayıp tökezleyen iddia ve iddiacıları dünyadaki ve ülkedeki gelişmeler çoktan silip süpürdü. Mahkemenin kararının ne olacağını bilmiyorum, ama kesin olarak bildiğim bir şey varsa kararınızın benden alacağı veya bana ekleyeceği hiçbir şey yoktur. Böyle olmakla birlikte, Türkiye'nin adalet mekanizmasına ve bu mekanizmanın uygulayıcı birer temsilcileri olarak bizzat sizlere, sizlerin kişiliklerine ekleyeceği veya sizlerin kişiliklerinden ve adalet mekanizmasından alacağı çok şey olacaktır."

"TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ YASAL KONGRE TUTANAĞI" BASILDI

SU AŞ. TARAFINDAN HAZIRLANAN KONGRE TUTANAĞI, PEYKHANE SOK. NO:44/4 SULTANAHMET İSTANBUL ADRESİNDEN EDİNİLEBİLİR.

AVUKATLARIN HAZIRLADIĞI ORTAK SAVUNMAYI SUNAN AV. ERŞEN SANSAL:

TEMELİ YOK OLMUŞ BİR DAVA SÜRDÜRÜLMEK İSTENİYOR.

ANKARA DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

DOSYA NO: 1988/28

SANIKLAR:

1. Nabi YAĞCI
2. A. Nihat SARGIN
3. İbrahim Cihan ŞENOĞUZ
4. Naci GÜRŞÜN
5. Adil DEMİRCİ
6. Mustafa ERDOĞAN
7. Celal ÖZDOĞAN
8. Mehmet SALMANOĞLU
9. Musa KASA
10. Ekrem KANDEMİR
11. Mehmet Atilla COŞKUN
12. Mehmet ALÇINKAYA
13. Ali Osman ŞEN
14. Ahmet Cevdet ULUDAĞ
15. Şefika ULUDAĞ
16. Rasim ÖZ

KONUSU: Savunma

Uzun sürmüş bir davanın sonuna geldik. Dört yılı bulan yargılama sürecinin başlangıcı ile bitişi arasında çok büyük farklılıklar var. Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral, basında yer alan açıklamasında, bu dava'yı "yüzyılımızın davası" olarak gördüğünü belirtiyordu. Davanın, en azından Türkiye için "yüzyılımızın davası" niteliğinde önemli boyutlar taşıdığı kuşkusuzdur. Fakat bu, Savcı Demiral'ın kasdettiği anlamda değildir. Çünkü Savcı Demiral; TCK'nun 141. maddesinin 1. bendinin son cümlesine dayanarak, müvekkillerimiz N. Sargın ve N. Yağcı haklarında ölüm cezası istemiyle dava açarken; Devlet, rejim, anayasal düzen adına açtığı hesaplaşmanın sonucundan emin olarak, bu maddeden, örneği belki de ilk kez bu davada görülecek, talebine uygun bir karar çıkacağını umuyordu. Nitekim, daha müvekkilerimizin ülkeye dönmelerinin öncesinde, 4 Kasım 1987 tarihli gazetelerde yayınlanan açıklamasında Savcı Demiral, müvekkillerimiz hakkında TCK'nun 146/1 maddesinin uygulamasının isteneceğini ifade ederek, kamuoyunu yanıltıyordu. Oysa müvekkilerimizin henüz sorguları bile yapılmamıştı. Ancak Savcı Demiral, "ölüm cezası" isteğinde ısrarlı ve kararlı idi; TCK'nun 146. maddesi veya 141. maddesi farketmezdi.

Savcı Demiral ve arkadaşları, hazırladıkları iddianame ile, müvekkillerimizin ölüm cezası ile cezalandırılmalarını istediler. Şimdi davanın sonuna ulaştık. Onların dayandığı 141. madde yıkıldı; hem de 140 ve 141. maddelerle birlikte. Müvekkillerimiz ise gene buradalar. bu maddeler artık yok. Bunun ise ülke demokrasisine yeni bir ufuk açmış olduğu kuşkusuzdur. İşte "yüzyılımızın davası"nın önemli yanı da buradadır.

A) DAVANIN DAYANAĞI KALMAMIŞTIR:

Davamız, şimdi başladığı noktadan çok farklı bir yerde. Ama neler pahasına... Bu dört yıllık yargılama süreci, hiç de kolay geçmedi. Tam tersine bu dört yıl, daha önce yaşananların uzantısında, işkenceler, eziyetler, gözaltılar, tutuklamalar, dövmeler, sövmeler vs. ile geçti. Dahası bu dört yıl, önemli hukuk ihlalleri ile geçti. Bu davanın 200 sayfayı aşkın duruşma tutanaklarının hemen her sayfası, bu ihlallerin tescilinin belgesidir. Dava dosyası içerisindeki sorgu tutanakları, 50'ye yakın dilekçelerimiz, çeşitli belgeler, bunun kanıtıdır.

Daha davanın ilk duruşmasının yapıldığı 8 Haziran 1988 günü, bir gazete, duruşma ile ilgili haberi, "Böyle duruşma olmaz" başlığı ile vermişti. Bugün artık yıkılmış olan davayı taşıyan direkler, daha o günden çatırdıyordu.

Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki en büyük engellerden birini oluşturan, TCK'nun 141 ve 142. maddeleri yürürlükten kaldırıldı, öyle olması da gerekiyordu. 55 yıllık demokrasi ve özgürlük mücadelemizin sonuçları kendisini kabul ettiriyordu. Bu maddeler, faşist İtalya döneminde, Mussolini'nin mutfağında hazırlanmıştı. Bunların yanında 140. madde de yürürlükten kaldırıldı. Oysa davada, bu maddelerin uygulanması istenmişti. Özellikle 141 ve 142. maddeler, davanın belkemiğini oluşturmaktaydı. Ancak bu maddelerin yürürlükten kaldırılmış olması, onlara dayanan suçlamalardan dolayı savunma yapma olanağını da ortadan kaldırıyor. Ölüm cezası isteniyor, fakat buna karşı savunma yapmaya fırsat kalmıyor. Prof. Faruk Erem, *"Sanat, bilim ve fikir suçlarında toplumca özür dilemenin yolu açılmalı"* başlıklı yazısında;

"Bütün rejimlerin üstünde gerçek adaletin savunması, sonuçta insanlığın savunmasıdır. Bu savunmada sanık düşünürlerin, sanatçıların payı pek büyüktür. Bu pay ürünü gelecekte toplanır, soyludur."

dedikten sonra şöyle devam ediyor.

"O halde sanat, bilim yapıtları, fikir suçları ve benzerleri hakkında, kendine özgül kurallarla ... toplumca özür dilemenin bir yolu bulunmalıdır, ülkemizde de."

(Prof. Faruk Erem: Milliyet Sanat Dergisi, 23. 1.1976)

Artık bu davanın belkemiği yok. Ne var ki, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyici nitelikteki suçlamalar davada hala sürdürülmekte olduğundan bugün yürürlükte olmamalarına karşın; bu maddelere, savunmamızda zaman zaman yer vermek gereği vardır. Çünkü düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne yönelen suçlamalar, temelinde kaynağını hala bu maddelerin yarattığı anlayıştan almaktadır.

Çağdaş bir düşünce, uygar bir anlayış ile; benimsenmesi imkansız, anlaşılması bir hayli zor olan bu davanın özü, düşünce ve özgürlüklerin mahkum edilmek istenmesidir. Ancak neyin adına? Ülke ya da toplum adına mı? Bunun böyle olmadığı görülüyor. Çünkü toplum demokrasi istiyor. Ülkenin çıkarı da bundadır. Müvekkillerimiz ülkeye dönüşlerinden itibaren kamuoyunda giderek yükselen bir sempati gördüler. Yapılan bir kamuoyu yoklamasında, ülkede bir komünist parti kurulmasını isteyenlerin oranı % 60'ları aşıyordu. O halde hukuk adına mı? Öyle olmadığı da açıkça ortada. Hukuk, çağdaş düzeyden çok geride kaldığını teslim etmek zorunda kalıyor. Yalnızca, Türkiye'nin de taraf olduğu sözleşmelerden bir iki tane örnek verelim:

"Her ferdin fikir ve ifade hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzuubahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir."

(Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, md. 19)

"Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğünü, kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir."

(Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, md. 10)

Aslında bu sözleşmeler, Türkiye'de de uyulması gerekli, ka-

nun düzeyindeki metinlerdir. Bunların benzeri düzenlemelere, değişik formüllerle, diğer mevzuat hükümlerinde de rastlanmakla birlikte, önemli olan, bunların kağıt üzerinde yazılı olmaları değil, uygulanmaları, uygulamada yer bulmalarıdır.

B) DAVANIN GERÇEK NİTELİĞİ:

Davanın hukuk yanının irdelenmesine geçmeden önce, gerçek yüzünün değerlendirilmesi ve açıklıkla ortaya konulması gereklidir. Çünkü onun toplumsal ve politik özü anlaşılmadan, salt bir hukuk olayı biçiminde algılanması çok eksiktir ve yanlıştır. Gerçekten de davayı iki açıdan incelemek gerekiyor. Ancak davanın politik yanı, hukuksal yanından daha öncelik alıyor ve daha büyük önem kazanıyor.

a) Bir dava mı, yoksa hesaplaşma mı?

Aslında bu dava, hiçbir zaman gerçek anlamda bir hukuk olayı olmadı; bundan sonra da olması, artık imkansızdır. Olay, bir yanıyla, bir mahkeme salonunda, bu salonda yapılan duruşmalarda, yargıçlar önünde cereyan etti. Bir iddianame yazıldı, şimdi de savunma yapılıyor. Fakat iddianamede, suçlamadan ziyade, hesaplaşma mantığı ağır basıyordu. Yoksa, Mustafa Suphi'lere, Şeyh Bedrettin'lere, giderek Eflatın'a kadar uzanan suçlamanın bir anlamı olamazdı. (İddianame s. 20-21) Duruşmayı izleyen gözlemcilerden, yabancı uyruklu bir hukuk profesörü, iddianame ile Hz. İsa'nın bile suçlandığını söylüyordu. Gene iddianame, sanıklar hakkıdaki ithamlarının ardından, bu defa onların yerine geçerek, onlar adına savunma yapmakta, bu kadarla da kalmayıp, bu savunmayı da ayrıca yanıtlamaktaydı. (İddianame s.228) Bunların görülmüş şeyler olmadığı bir yana, usul kuralları ile de bağdaşır bir yanı bulunmamaktadır. Sanığın savunmasını cevaplandırmak gereğini duyan iddianame, bu cevap hakkını sanığa tanımayarak "en son söz sanığındır" kuralını bir kenara bırakmaktadır. (C.M.U.K. md. 251)

Müvekkillerimiz Nihat Sargın ve Nabi Yağcı, 16 Kasım 1987 tarihinde yurda döndüler. Haklarında ölüm cezası isteyen iddianamede bundan hiç bahis geçmemesine karşın, durumun bu olduğu saklanamayacak kadar da açık. Ancak, bununla birlikte, müvekkillerimiz N. Sargın ve N. Yağcı'nın imzalarını taşıyan 29 Ekim 1987 tarihli bir metin dosyada bulunmaktaydı. Bu metinde şöyle denilmekteydi:

"... *Önümüzdeki günlerde politik göçmen olarak bulunduğumuz yurtdışından Türkiye'ye döneceğiz. Dönüşümüzün amacı, genel sekreterleri bulunduğumuz Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi'nin birleşmesinden oluşan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin çalışmalarına legal olarak başlamasını sağlamaktır. Bu amaçla ülkeye dönecek ve TBKP'nin resmen kurulması için gerekli işlemleri başlatacağız.*" (1 Kl., 15. K.D.1-3)

Dedikleri gibi yaptılar. Döndüler. Ancak yaşadıkları işkenceli gözaltı ile beraber 2,5 yılı bulan uzun tutukluluk, Partiyi kurma girişimlerini geciktirdi. Fakat sonunda o da oldu ve serbest kalmalarından 1 ay sonra TBKP'nin resmi kuruluş bildirimini yaptılar. Kamuoyu davalarını yakından izledi. Kimileri duruşmalara katılarak, kimileri basından izledi. Yüreklerinde gerçek demokrasiyi özleyen ve isteyen insanlar, müvekkillerimizin yurda dönmeleri ile başlayan olaya ve davaya yakın ilgi gösterdiler.

b) Yargılama sürecinde yaşananlar:

Gene bu davanın hukuki yanına geçmeden önce, davanın yapısının iyice anlaşılabilmesi için, nasıl bir yargılama sürecinin yaşandığını hatırlamakta yarar vardır.

Bu davada nasıl bir yargılama süreci yaşandığını anımsarken, kuşkusuz ki, akla ilk gelen, duruşmaların hangi koşullar altında yapıldığı oluyor. Bunlara, dört yıl öncesinden başlayarak kısaca bakalım!

Müvekkillerimiz yurda dönüşlerinde, havaalanında gözaltına alınarak, Ankara Emniyet Müdürlüğü 1. Şubeye götürüldüler. 19 gün gözaltında tutuldular. Kendilerini görmek için yaptığımız birçok başvurumuz sonuçsuz kaldı. Oysa müvekkilerimiz, yıllardan beri yurtdışında yaşıyorlardı. Avukatları ile görüşmelerinin hayati önemi vardı. Üstelik gözaltında tutuldukları Ankara Emniyeti 1. Şube'de bir yığın kişi işkencede can vermişti ve kendileri de işkence göreceklerdi. C.M.U.K.'nun 144. maddesi, yalnızca tutuklu sanıklar için değil, gözaltındaki sanıklar için de uygulanması gereken bir kural olmasına karşın, madde uygulanmadı, ihlal edildi.

5 Aralık 1987 günü müvekkillerimiz tutuklandılar. Avukatları, -kanunun izin verdiği ölçüde- hazırlık evrakını incelemek için bir çok kereler başvurdular. Oysa C.M.U.K.'nun 143. maddesi, "sanığın sorgusunu havi tutanak ile bilirkişi raporlarının ve sanığın hazır bulunmağa yetkisi olduğu sair adli muamelelere müteallik tutanakların müdafi tarafından tetkikine hiçbir vakit muhalefet edilemez" diyordu. Hem müvekkillerimizin, hem de vekillerinin sahip olduğu bu yasal hak çiğnendi, madde ihlal edildi.

Bu yasa tanımaz tutumlar olmasaydı ne olurdu? Şu olurdu; eğer hazırlık evrakını inceleyebilseydik, bir yığın evrak eksikliğinin ve usul hatalarının yapılmasını engelleyebilirdik ve Mahkemeniz son soruşturmada bu yanlışlıkları düzeltmek ve eksikleri gidermek zorunda kalmazdı. Eğer gözaltında iken müvekkillerimizle görüşebilseydik, işkenceyi önlerdik, önleyebilirdik; işkence yapılamazdı ve Devletin taşıdığı ayıplardan hiç olmazsa bir tanesi eksik kalırdı. Ne var ki, arzu edilen, işkencenin önlenmesi değildi. Tam tersine işkence talimatı, bizzat Ankara DGM Savcılığından geliyordu. İnanılır gibi değil, ama maalesef gerçek; Ankara DGM Savcılığı, Ankara Emniyeti'ne "sabırlı ve gayretli ikna çalışmalarına devam edilmesi" talimatını vermişti. (1. Kl. 9. K. D.1) Esasen gözaltı, işkence ile eşanlamlı idi, ama bu talimat ondan da öte, özel olarak "işkenceye devam" talimatı idi.

Hazırlık soruşturması gizli idi. Ancak, müdafilerin görmek ve incelemek hakları olan evrak avukatlara gösterilmezken, hazırlıkta alınan sorgu tutanakları el altından basına iletilip yayımlatılıyor; keza müvekkilerimizini gözaltında tutuldukları sırada gizlice çektirilen fotografları, gene el altından basına verilip yayınlatılıyordu. Bu suretle hazırlık soruşturmasının gizliliği kuralı ihlal edildi.

İddianame yazılıp dava açıldıktan sonra, son soruşturma aşamasında yaşananlar ise; bu ihlallerin üstüne başka türde vahim ihlaller ekledi. Duruşma tutanaklarına bakılırsa, yargılama aleni olarak yapılıyordu. Gerçekten de duruşma salonuna avukatlar, gazeteciler ve dinleyiciler alınıyordu; ama hemen her duruşmada salonda epeyce boş yer kaldığı halde, duruşma salonunun önünde bir kalabalık bir türlü içeriye alınmıyordu. Duruşma salonunun içine girebilmenin çok ciddi bir sorun olmasının öncesinde, duruşmaların yapıldığı Çevre Sokağa ulaşabilmek, hatta duruşma günlerinde Ankara'ya gelebilmek bile başlıbaşına bir meseleydi. Çoğu kez, duruşma günlerinde Ankara'ya gelen otobüsler, Ankara'nın 100 km. uzağında durdurulup şehre girmeleri engelleniyordu. Mahkeme binasına gelebilmek için, avukatlar, gazeteciler, izleyiciler, bir kaç polis barikatı ile karşı karşıya geliyorlardı. Bazan bu barikatların sayısı, 5'e kadar çıkıyordu. Duruşmaya katılacak avukatlar ile arabalarının plaka numaraları saptanarak listeler oluşturuluyor, adı ve plaka numarası listede bulunmayan avukatlar, polis barikatlarını aşamıyorlardı. Duruşmaya katılan herkesin, bu arada avukatların üstleri, başları, çantaları aranıyor, izleyiciler fişleniyordu. Hemen her duruşma öncesinde, polisler tarafından özellikle, kasıtlı olarak olaylar çıkarılıyor; avukatlara küfürler ediliyor, hatta tartaklanıp dövülüyorlardı. Hemen her defasında, duruşma kapısının önünden bir yığın basın mensubu izleyici gözaltına alınıp götürülüyor, günlerce tutularak işkence yapılıyor, haklarında davalar açılıyordu.

Duruşma salonunun içinde yaşanan ve savunma hakkına saygısızlığın örneklerinin sergilendiği tutumlar ise, başlıbaşına önemli bir mesele olup, bunlar mahkemeye ibraz ettiğimiz dilekçelerimizde ve duruşma tutanaklarında ayrıntılı olarak dile getirilmiştir. Yargılamalar süresince açıkladığımız, savunduğumuz konuları tümü ile tekrar ediyoruz.

c) Yargılama sürecinde 141 ve 142. maddeler:

Gene bu yargılama sürecinde değişen başka olgular da gözlendi. Bu süreç, özellikle, T.C.K.'nun 141 ve 142. maddeleri için, önceleri bir çalkantı, bir bunalım dönemi oldu. Sonunda ise, yarım yüzyılı aşkın bir zamandır, giderek yükselen demokrasi bi-

linç ve mücadelesinin karşısında, bu maddeler daha fazla dayanamadı ve yıkıldılar. Üstelik, bir askeri cuntanın uzantısı devam etmekteyken.

1986 yılında Adalet Bakanlığı, yeni bir Ceza Kanunu hazırlama çalışmalarını başlattı. Bu konuda oluşturulan Komisyonun hazırladığı taslak metin, 1987 yılında, müvekkillerimizin yurda dönmelerinden bir süre önce hazırlanıp ortaya çıktı. Halen yürürlükte olan T.C.K.'nun mülga 141 ve 142. maddeler bu taslakta 325. ve 326. maddeler olarak yer alıyordu. Yani kural olarak uzun ömürlü olması gereken yeni bir kanuna 141 ve 142. maddeler aynen aktarılmakla, bu maddeler, kurulu düzenin bekçiliğini yapmak üzere, daha uzun yıllar muhafaza edilmek, yaşatılmak isteniyordu. Gerçekten de, yeni bir ceza kanunu, geçici bir kanun olmayacaktı ve bu köhnemiş maddeler, yeni bir kanunda yer almakla, bir anlamda taze kana kavuşmuş olacaktı. 21 Kasım 1990 tarihinde çıkarılan 3679 sayılı Kanunla, T.C.K.'nun bazı maddeleri, bu arada 141. maddesi de, taslaktan bağımsız olarak ele alındı ve maddedeki ölüm cezası, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürüldü. Gerçi bu değişiklik, Komisyonun hazırladığı taslakta da yer alıyordu, ancak, o tasarının kısa zamanda kanunlaşması imkansız görülüyordu; nitekim de öyle olmuştur. Daha sonra 141 ve 142. maddeleri bağımsız olarak ele alıp yürütülen çalışmalar biraz daha yol katetti. Adalet Bakanlığı, maddelerle ilgili bir değişiklik taslağı hazırladı. Bu taslak, uzun bir süre Meclis'e sevkedilmeyerek beklemede tutulduktan sonra, iki değişik alternatif önerisiyle Bakanlar Kurulu'na sunuldu. Bunlarda suçun unsurlarında değişiklik ve cezalarda indirim öngörülüyordu. 1 Mayıs 1990 tarihli gazetelerde, bu iki alternatifli değişiklik önerisi genişçe bir şekilde yayınlandı. Nitekim Mahkeme'nin 4 Mayıs 1990 tarihli tahliye kararı da, gazetelerde bu değişiklik taslağının yayınlanması gerekçesine dayanıyordu. 141, 142'nin ne olacağı konusu, ondan sonra da daha bir yıl belirsizlik içinde kaldı. Fakat konu, artık daha fazla ertelenemeyecek bir noktaya geldi. Nihayet, 12 Nisan 1991 tarihinde yayınlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile, bu maddeler yürürlükten kaldırılarak hukuk hayatımızın dışına atıldılar. Ancak daha onun öncesinde, bu maddeler, bir süreden beri işlerliklerini yitirmişler ve çalıştırılamaz hale düşmüşlerdi.

Ne var ki, 141 ve 42. maddelerin Terörle Mücadele Kanunu gibi bir kanunla kaldırılması bir talihsizlik olmuştur. Çünkü, bu Kanun, düşünce örgütlenme özgürlüğünü engelleyen başka düzenlemeler getirmiştir. Gerekçesinde,

"Bir yandan Anayasanın tanıdığı temel hak ve hürriyetlere saygısı olmayan, şiddeti vasıta edinmiş terörizmle mücadele ederken, diğer taraftan çağdaş demokratik toplum düzenine ulaşmak için şiddeti vasıta kılmayan düşünceleri ifade etme hürriyeti ile şiddeti benimsemeyen düşüncelerin örgütlenebilmesi hürriyetini kısıtlayıcı hükümlerde de iyileştirici düzenlemeler yapmak gerekmektedir."

(Terörle Mücadele Kanunu, Genel Gerekçe)

biçiminde ifade edilen bir düşünceden esinlenen Kanunun, gerekçede belirttiği hak ve hürriyetleri engelleyici düzenlemeler getirmesi bir çelişkidir. Fakat daha şimdiden görünen odur ki, yeni getirililen yapay düzenlemelerin de uzun ömürlü olma şansı bulunmamaktadır.

12 Eylül döneminin sıkıyönetim mahkemelerinde kapatılmalarına karar verilen DİSK ile DİSK'e bağlı sendikaların kapatılma kararlarını inceleyen Askeri Yargıtay 3. Dairesi; henüz geçenlerde verdiği kararında; T.C.K.'nun 141 ve 142. maddelerinin kaldırılmış olmasına karşın, sendikaların kapatılmasına dayanak yapılan Sendikalar Kanunundaki, bu maddelere mütenasır hükümlerinin açıkça ilga edilmemiş olmakla birlikte, şimdi bir geçerliliklerinin kalmış olup olmadığını tartışmakta ve şöyle demektedir:

"O halde Sendikalar Kanununda bu yolda bir değişikliğe neden lüzum duyulmamıştır? Yapılan incelemede; 3713 sayılı Kanun hükümleri dahilinde değiştirilmeyen hükmün, sadece 2821 sayılı Kanunun 58 inci maddesi olmadığı, Askeri Ceza Kanunun 148/B maddesinin de yürürlükten kaldırılmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda T.C.K.'nun 141 ve 142. maddelerinin anılan kanunlar kapsamında hayatiyetlerini muhafaza ettikleri söylenebilir mi? As. C.K.'nun 148/B maddesi ile 2821 sayılı Kanunun 58/2 inci maddesindeki T.C.K.'nun 141, 142, 163'üncü maddelerinin, açık bir ilga hükmü olmamasına rağmen yürürlükten kalktıkları şüphesizdir. Aynı Kanunun 58/1. maddesindeki bunlara paralel hükümlerin de yürürlükten kalkmış olduğunu kabul etmek, demokratik hukuk devleti olmanın bir gereğidir." (As. Yrg. 3. D., 16.7.1991, 1991/122 E., 1991/437 K.)

Gerçekten de, kanun koyucunun düzenlemesi uyumsuzluk taşıyorsa, bu takdirde yargı yorumuna önemli bir iş düşmektedir.

d) Siyasal göçmenlerin yurda dönmesi:

Gene bu dava süreci değerendirilirken, belirtmek gerekir ki, 12 Eylül askeri darbesinin gerçekleştirilmesinden sonra, onbinlerce insan yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. Ancak bu insanlar günün birinde ülkelerine döneceklerdi. Elbette ki bu, kolay olmayacaktı. Müvekkillerimiz bunun öncülüğünü üstlendiler. Nitekim, hiç de kolay olmadı. Ancak daha sonra, yurtdışına çıkmak zorunda kalmış olan siyasi göçmenler yurda dönebildiler. Bunların'da bir kısmı, eziyetlerden tutukluluklardan nasiplerini aldı. Ama şimdi bu kapı açılmıştır. Oysa bu insanların bir kısmı, vatandaşlıktan çıkarılmışlardı, mallarına mülklerine el konuldu. Kim, kendisini ne hakla daha üstün vatandaş görerek, başkalarının vatandaşlık hakkını elinden alıyordu? Bu sorunun cevabı tarihe kalmadı, şimdilerde verildi, onun için üzerinde durmuyoruz.

e) Davanın uluslararası boyutu:

Esas hakkındaki mütaalaya gelmeden, bir konu üzerinde daha durmak gereğini duyuyoruz. Bu da, davanın uluslararası boyutunun taşıdığı önemdir.

aa) Türkiye- AT ilişkileri:

Bu dava, gündemde kaldığı sürece, Türkiye'nin çağdaş uygar düzeye ulaşabilmesinin simgesi, ölçütü olarak kaldı; halen de öyledir. Türkiye'nin dış politikasını belirleyenler, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ülkeleri arasına katılmasından söz ediyorlar. Ancak Türk diplomatlarının, gerek Türkiye'de, gerekse yurt dışında, muhatap oldukları ilk soru, Kutlu/Sargın meselesi oluyor. Gerçekten de konu, son yıllarda, Avrupa Parlamentosunda, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinde, Avrupa Konseyi Türkiye ile Eşgüdüm Komisyonu toplantılarında Türkiye ile ilgili gündemin sürekli baş maddesi olarak -bazen de yegane maddesi olarak- yer aldı. Mesele, daha 1982 yılında Avrupa Konseyi'nin gündemine getirilmiş ve Fransa, Norveç, Danimarka, İsveç ve Hollanda, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonuna başvurarak, Türkiye'de insan hakları ihlallerinden, demokratik hak ve özgürlüklerin tanınmamasından şikayetçi olmuşlardı. Bu şikayet, 1985 yılında şikayetçi Devletler ile Türkiye arasında bir dostane çözüm ile sonuçlandı. Bu çözüme ulaşılırken, Türkiye, ölüm cezalarının kaldırılacağını, işkenceyi önleyeceğini, bir af çıkarılacağını, hazırlık soruşturmasına avukatların katılacağını kabul ve vaadediyordu. (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, 9940-9944/82 sayılı dosyalar, Rapor tarihi: 7.12.1985) Ancak bu vaatler yerine getirilmeyerek, ilk kez fırsat o zaman kaçırıldı. Bu dava nedeniyle bu fırsat bir kez daha kaçırılmıştır.

bb) Uluslararası dayanışma:

Resmi politika böyle sürerken, müvekkillerimiz N. Yağcı ve N. Sargın, bu dava sırasında, dünya kamuoyunda, eşi görülmedik bir uluslararası dayanışmanın odağı haline geldiler. Bütün dünyanın gözü bu davanın üzerine çevrildi. Beş kıtadan gelen, çok farklı görüşler taşıyan, devlet adamı, bilim adamı, politikacı, sanatçı, sendikacı, gazeteci, parlamenter, asker, öğrenci ve çeşitli meslek mensubu yüzlerce gözlemci, davayı izlediler, tanık oldular. Başka alanlarda dünya çapında derecelerimiz pek yok ama, müvekkillerimiz 1989' da dünyada yılın tutukluları ilan edildiler.

f) Davanın uluslararası yargı organı önünde haklılığı:

Bu davanın uluslararası boyutlarından en önemlisi ise, uluslararası yargı organının kararlarına da konu olmasıdır. Müvekkil-

lerimiz, ulusal yargı makam ve mercileri önünde adaletten pek nasiplerini alamadılar. Fakat, konunun götürüldüğü uluslararası yargı organında durum öyle olmadı.

Kutlu/Sargın Davası, uluslararası yargı organına iki kez götürüldü. Bu başvuruların ikisi de, birden fazla konuları içeriyordu.

3 Temmuz 1988 tarihinde yapılan ilk başvurunun konusu; müvekkillerimizin gözaltına alınmalarının ulusal ve uluslararası hukuka aykırı olduğu, derhal hakim önüne çıkarılmamış olmaları, kanunlarda yazılı olan azami sürenin üstünde gözaltında tutulmuş olmaları ve gözaltında iken kendilerine işkence yapılmış olması oluşturuyordu. Bunlar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. maddesinin 1., 3. ve 5. bentlerinde ve 3. maddesinde yer alan temel haklardır. Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda 14116/88 ve 14117/88 sayılı dosyalarla bakılan bu davaları Komisyon 11 Mayıs 1989 tarihinde kabul edilebilir buldu.

6 Şubat 1990 tarihinde yapılan ikinci başvurunun konusu ise, tutukluluğun makul sürenin üstünde uzamış olması ve keza yargılama süresinin makul süreyi aşması oluşturuyordu. Bunlar da, Sözleşmenin 5. maddesinin 3. ve 6. maddesinin 1. bentlerinde yazılı ilkelere aykırılık sayıldı ve Komisyonun 16419/88 ve 16426/88 sayılı dosyaları ile bakılan davalarda Komisyon 10 Temmuz 1991 tarihinde kabul edilebilirlik kararı verdi.

Davanın daha önceki aşamalarında da üzerinde durduğumuz gibi; bu davada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlal edilen ilkeleri yalnızca bunlardan ibaret değildir. Sözleşmede yer alan ilkelerden, zikrettiğimiz maddelerde yazılı ilkelere aykırı hareket edilerek, temel hakların ihlal edilmiş olduğu, daha şimdiden Komisyon tarafından saptanmış bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, sözleşmenin riayet bekleyen başka ilkeleri de bulunmaktadır. Örneğin;

"1. Herkesin özgürlüğü ve kişi güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve kanunla belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

a)....

b)...

c) Bir suç işlediği şüphesi altında olan veya suç işlemesine, ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul sebeplerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere gözaltına alınması veya tutuklanması;...."

(Sözleşme, md. 5/1-c)

"Hüküm açık celsede verilir, ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve milli güvenlik yararı, veya küçüklerin korunması, veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizli tutulması gerektiğinde, veya davanın açık celsede görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir."

(Sözleşme, md. 6/1 fıkra 2)

"1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal ve uluslararası hukuka göre bir suç sayılmayan bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez."

(Sözleşme, md. 7/1)

"1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. bu hak, kanaat özgürlüğünü, kamu otoritesinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir."

(Sözleşme, md. 10/1)

"Bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal ve diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiç bir ayrım gözetilmeksizin sağlanır."

(Sözleşme, md. 14)

İlkeleri, bugün hala uyulmayı bekleyen sözleşme hükümleridir. Daha bunlara eklenecek başka maddelerden de söz etmek mümkündür. Bu sözleşme Türkiye tarafından 19 Mart 1954 tarih ve 6366 sayılı Kanunla onaylanarak yürürlüğe konulmuştur. Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasına göre kanun hükmünde sayılan sözleşmeleri, Anayasa Mahkemesi, bazan iç hukukta, kanundan da üstün bir düzeyde görmektedir.

Gerçekten de, şimdi, 141 ve 142. maddelerin yürürlükten kaldırılmış olmalarına karşın, hala sürdürülen davanın "düşünce ve düşünceyi açıklama" özgürlüğüne yönelik bir dava olması bakımından değişen bir şey yoktur. Davanın konusunu hala, bazı dergilerde yayınlanan yazılar, yani bu yazılarda açıklanan düşünceler oluşturmaktadır. Müvekkillerimizin hala suçlanmakta olduğu TCK'nun 158, 159, 311 ve 312. maddelerindeki suçlar bu dergilerde yayınlanan yazılardır. bunlar yalnızca düşüncenin açıklanması olup, bir eylem niteliği bulunmamaktadır. Bunların bir suçlamaya konu edilmesi, Avrupa İnsan hakları Sözleşmesi'nin 10 ve 14. maddelerine açıkça aykırıdır.Bunu, esas hakkındaki mütaalaya yönelik savunmamızda daha ayrıntılı olarak ele alacağız.

Şimdi artık esas hakkındaki mütalaaya geçebiliriz.

C) DAVA PARÇALANMIŞTIR.

İddia makamının 26 Temmuz 1991 tarihli esas hakkındaki mütalaasında, üç tür görüş ve talep yer almıştır:

1. T.C.K.'nun 140, 141 ve 142. maddelerine aykırılık iddiasına konu edilen suçlamalardan dolayı beraat kararı verilmesi,

2. a) T.C.K.'nun 158/2-3 ve 159/1 maddelerini ilgilendiren suçlamalar nedeniyle görevsizlik kararı verilmesi,

b) "Sol Birlik Deklarasyonu" başlıklı metin nedeniyle, T.C.K.'nun 312/2 maddesine aykırılık iddiası ile dava açılmış ise de, 311/1 ve son bent ve fıkralarının uygulanması daha uygun düşeceği kanaatiyle, bu yazıdan dolayı keza görevsizlik kararı verilmesi.

3. T.C.K.'nın 312/2 ve sonbent ve fıkrasına aykırılık nedeniyle mahkumiyet kararı verilmesi.

Görüldüğü gibi, bu mütalaa ile dava şimdi üçe ayrılmıştır. İddia makamının talepleri arasında yürürlükten kaldırılmış olan maddeler için beraat kararı verilmesi de yer almıştır. C.M.U.K.'nun 260. maddesinin son fıkrasında, beraate karar verilmesinin başlıca iki nedene dayanabileceği ifade edilmektedir:

a) Sanığa isnat edilen suçun işlendiğinin sabit olmaması,

b) Sabit ve işlenmiş sayılan suçun kanunda bir mahkumiyeti gerektirmemesi (aslında kanun burada "suçun" değil, "fiilin" kelimesini kullanmalıydı).

Kanunda suçu tanımlayan ve ceza tayin eden maddenin yürürlükten kaldırılması bunlardan daha başka bir durumdur. Çünkü, işlenmiş bir suçun sabit olamaması söz konusu olmadığı kadar, yüklenen fiilin, madde ilga edilmiş olmakla suç niteliğinde bir yanı da bulunmamaktadır. Nitekim bu nedenle, 3713 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, yürürlükten kaldırılan maddelerle ilgili olarak beraat kararı veren mahkemeler, C.M.U.K.'nun 260. maddesine değil, T.C.K.'nun 2. maddesine dayanmışlardır.

Oysa C.M.U.K.'nun 253. maddesinde, duruşma sona erdiğinde hükmedilecek kararların beraat veya mahkumiyetle sınırlı olmadığı, bunlardan başka davanın düşmesine veya yargılamanın durmasına da karar verilebileceği belirtilmektedir. Suçu tanımlayan, ögelerini ve cezasını gösteren bir maddenin yürürlükten kaldırılması ile, o fiilin sabit olup olmaması artık önem taşımaz. Zira fiilin kanunu ihlal eden bir niteliği kalmadığından, toplumda olağan sayılan fiil ve davranışlardan hiçbir farkı kalmamıştır. Eylem, bütün sonuçları ile birlikte artık suç olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle verilmesi gereken karar, "kamu davasının düşürülmesi" kararı olmalıdır. Bu ise, elbette beraat kararından farklıdır. Çünkü beraat, davada bir alternatiftir. Bu alternatifin bir şıkkı ise, mahkumiyettir. Fakat bir maddenin yürürlükten kaldırılması, bir mahkumiyet kararı verilebilmesi ihtimali bir yana, o eylem için bir soruşturma yapılması, sabit sayılıp sayılamayacağı soruşturmasını dahi ortadan kaldırır.

Ne var ki, yüksek yargı organları, emsal davalarda beraat kararı verilmesini uygun görmüştür. Benzer davalarda Mahkememizin kararları da bu doğrultuda olmuştur.

Ancak iddia makamının yürürlükten kaldırılan maddelere ilişkin beraat isteği, tipik anlamda bir beraat kararı değildir. Çünkü, beraate hükmedilip edilmeyeceği konusunda mahkemenin takdir hakkı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle dava, şimdi bölünmüş, parçalanmıştır. T.C.K.'nun 140, 141 ve 142. maddeleri, 3713 sayılı Kanunun 23/C maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olduğu için, bu maddelere dayalı suçlamalarla ilgili olarak savunma yapmak durumunda değiliz. Fakat, yalnızca davadaki suçlamanın ağırlığı bakımından değil, davanın temelini oluşturması bakımından da, özellikle 141. maddeyi değerlendirmede göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Bu davanın bugün ortaya çıkan bu parçalanmış durumu, dava açıldığı sırada, davanın akıbeti olarak görünen kaçınılmaz sondu. Çünkü, davanın özünü oluşturan; yukarıda da belirttiğimiz gibi, düşünce özgürlüğüdür. Bu husus, Mahkemenizin, müvekkillerimizin tahliyelerine ilişkin kararında açıkça ifade edilmişti. Mahkemenizin bu kararında şöyle deniliyordu:

"Düşüncenin suç olmaktan çıkarılması hususunun uzun süredir kamuoyunca tartışıldığı, konunun T.B.M.M.'de grubu bulunan siyasi partilerce olumlu karşılandığı, bu hususla ilgili olarak Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan alternatifli yasa önerilerinin Bakanlar Kurulunun görüşüne sunulduğu.... gerekçeleri ile birlikte basında yer alan değişikliğe ait tasarıların T.C.K.'nun 141, 142, 163. maddelerindeki suçların oluşması için yeni unsurlar ilavesi ve her halukarda cezalarda önemli ölçüde indirim yapılması hususlarını içerdiğinin anlaşılmasına... Bu suretle sanıkların yargılandıkları suçları itibariyle yasada lehlerine değişiklik yapılacağına dair ciddi çalışmalar bulunduğunun izlenilmesine, buna göre .... ileride telafisi olanaksız zararlar husule geleceği düşünce ve kanaatine varıldığından tutuklu bulunan iki sanığın bilhakkın tahliyesine..." (Duruşma tutanağı. s.200)

Dava, bugünkü haliyle de gene bir "düşünce suçu"dur. Bu düşünce nasıl bölünecek, nasıl parçalanacaktır? Bir kimsenin düşüncesini, onun yerine bir başkası geçerek (örneğin Savcı ya da mahkeme ya da kanun koyucu) onun fikrini tecezzi ettirmesi mümkün olmadığına göre, bu bölünme nasıl bir objektif ölçüye bağlanacak, nasıl yapılacaktır? Yani açık bir deyişle söylersek, - bu davanın temelini 141. madde oluşturduğuna göre,- 141. maddeyi ilgilendiren düşünce suçu ile 141. maddeyi ilgilendirmeyen düşünce suçu ayrımı nasıl yapılacaktır?

a) Birinci neden: 141. maddenin kaldırılmış olması:

O halde, bu davada, aralarında görevsizlik kararı verilmesi istenen suçlamalar da dahil olmak üzere, "geriye kalan suçlar" bölünmesinin bir nedeni, 141. maddenin yürürlükten kaldırılmış olmasıdır. Şu anda incelemekte olduğumuz konu itibariyle 140. ve 142. maddelerin de yürürlükten kaldırılmış olması bir önem taşımamaktadır. Çünkü bunlar da, temel suçlamaya konu olan düşünce bütünün içinde yer almaktadır.

aa) "Geriye kalan suçlar", 141'den bölünemez.

Konuyu değerlendirirken ididanameden hareketle yola çıkalım! İddanamenin "Olay sanıklarının hukuki ve cezai durumları" başlıklı bölümünde (s. 47) müvekkillerimiz Nabi Yağcı ve Nihat Sargın haklarında, T.C.K.'nun 141. maddesinin 1. fıkrası alıntılanmış, buna "bu kabil cemiyetlerin birkaçını veya hepsini sevk ve idare edenler" cümlesi eklenerek ölüm cezası istendikten sonra şöyle devam edilmiştir:

"Adı geçen sanıklar T.C.K.'nun 140. maddesinde gösterilen fiili de işleyerek parti içi ve parti dışı faaliyetlerini de görüntülemişlerdir."

Görülüyor ki, iddianame, örneğin 140. madde ile ilgili tahlilini yaparken, "parti içi ve parti dışı" ölçüsünü kullanmakla bu suçun temelini parti kökenine dayalı olarak değerlendirmektedir. İddianame, "parti dışı" kavramını kullanırken bile gene de Partiyi ölçüt olarak gözönünde bulundurmakta, müsnet suçu bir bireysel fiil olarak görmemektedir. Kaldı ki, "parti içi" ve "parti dışı" ayrımı yapılırken, bu ikisi arasında bir sınır çizilmemekte; 140. maddeyi ihlal suçu sayılan suçlardan hangilerinin parti içi hangilerinin ise parti dışı suçlar olduğu belirtilmemektedir. Ancak 140. maddeyi ihlal suçunda "parti" faktörü belirleyici bir etken olarak görülmektedir. Bu şu demektir: T.C.K.140. maddesini ihlal suçu, parti dolayısıyla ortaya çıkan-suçla, yani T.C.K.'nun 141/1 maddesinde yazılı olan suçla bütünleşmekte, onun bir parçasını oluşturmaktadır.

İddianame, işlendiği iddia edilen suçlarda bir bütünlük gördüğünü ayrıca teyiden ifade etmektedir:

"Sanıklar için iddianamede gösterilen ve cezalandırma istemini içeren T.C.K. maddelerinin tümü ele alındığında hareketlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti için hiç de içaçıcı ve faydalı şeyler olmadıkları görülmektedir."

Bir iddianame ile getirilen itham, eylemin "içaçıcı ve faydalı" olup olmadığına değil, "suç" olup olmadığına yönelmelidir. Çünkü ceza kanunları içaçıcı olmayan veya faydasız şeyleri cezalandırmaz. Ancak bunu bir yana bırakalım. Gene iddianame, sanıklar hakkındaki bütün suçlamaların tümü ile ele alınması yolunda bir değerlendirme yapmakta, yani isnatların bir bütün oluşturduğu görüşünü taşımaktadır. Sonra da bir bütün olarak ele aldığı bu içaçıcı ve faydalı olmayan şeyleri, yani suçları tartışmaktadır. Bu tartışmanın yapıldığı, iddianamenin 49-55. sayfalarında, komünizm, sosyal sınıflar, anayasal düzen, marksizm-leninizm ele alınmakta, bunların dışında bir suçun unsurları söz konusu edilmemektedir.

Savunmamızın başlarında söylediğimiz gibi, dava başladığından çok farklı bir yerdedir. Şimdi 141. madde yürürlükte değildir. Gerçekten de, davanın 141'li yapısı ile 141'siz yapısı arasında büyük farklar vardır.

bb) Kast bölünemez.

Yürürlükten kaldırılan maddelerin dışında geriye kalan suçların bölünmesi, öncelikle suçun manevi unsuru bakımından bir bölünmeyi de beraberinde getirmektedir. İddianame, sanıklarla cezai sorumluluğunun temelini 141. maddeye dayandırırken, sanıkların sahib olduğu "suç kasdı"nı da başlıca bu maddeyi ihlal kasdı olarak benimsemektedir. Mülga 141. maddede yazılı olan suç, suç olmaktan çıkarılınca, eylem, yalnız maddi unsurları itibariyle değil, manevi unsurları ile de suç olmaktan çıkarılmıştır. İddianamenin deyişi ile söylersek, komünist bir cemiyet oluşturmak, böyle bir cemiyetin yöneticisi ya da üyesi olmak suç sayılmadığı gibi, bunlara yönelik kast da bir suç öğesi oluşturmamaktadır.

Ancak müvekkillerimizin taşıdığı kast, yalnızca 141. maddenin yasaklamış olduğu fiilin kastıdır. Nitekim müvekkillerimiz Türkiye'ye kararlı olarak dönmüşler ve dönüşlerinin nedenini de Türkiye'de yasal bir komünist partisini gerçekleştirmek, kurmak olduğunu açıkça söylemişlerdir. Müvekkillerimiz, çeşitli aşamalardaki sorgularında da bunu belirtmişler, mahkemede çeşitli vesilelerle söz aldıkları zaman, bir komünist partisi kurmak konusunda kararlı olduklarını vurgulamışlardır.

Müvekkillerimizin bunun dışında bir suç kasıtları yoktur. Komünist düşünce ve anlayış, bir sistem olarak hayatın bütün alanları ile ilgili görüşler ve yorumlar taşıdığı için, müvekkillerimizin bir yığın konulara ilişkin düşünceleri ve açıklamaları, bu görüşlerin anlatılmasıdır. Müvekkillerimizin bu görüş ve anlayışları bir program ile bütünleştirilmiştir. Dava dosyası içerisinde bu programın tasarısı yer almıştır. (1. Kl. 4 K. D.1-57)

cc) "suç"un maddi unsurları bölünemez.

Davanın 141'li ve 141'siz yapısı arasındaki farklılık, isnad edilen suçların maddi unsurları bakımından da bir bölünme yaratmıştır. 141. maddenin yürürlükte bulunduğu sıra görülen uygulama; bir davada, 141. maddenin yanında, başka suçların işlendiği iddiası da yer almışsa, diğer suçlar 141. maddede yazılı suçun unsuru sayılması biçiminde sürdürülmüştür. Bu tür davalarda, bu diğer suçların oluşup oluşmadığı hiç araştırılmış bile değildir. Bu türdeki kararların iki örneği dava dosyasında bulunmaktadır. Bunlardan biri, İstanbul 2 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinde bakılmış olan Türkiye İşçi Partisi Davası (k1. 8 ve 9) diğeri ise, Ankara 2 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinde bakıl-

mış olan Türkiye Komünist Partisi Davasıdır. (1.10) tarihli iddianame)

TİP Davasının gerekçeli kararında şöyle denilmektedir:

"... Marksist-Leninist yapısı tesbit edilmiş bulunan Partinin yönetiminde görev alan ve mahkumiyetleri cihetine gidilen sanıkların fiillerinin T.C.K.'nun 141. maddesi kapsamında değerlendirilmesi cihetine gidilmiştir.

Parti yönetiminde görev alan ve suçları sabit görülen bir kısım sanıklar hakkında ayrıca T.C.K.'nun 142, 159, 311, 312. maddelerini ihlal etmek suçlarından da kamu davası açılmış, sanıkların söz konusu fiileri de işlemiş oldukları toplanan delillerden anlaşılmış ise de; sanıkların nihai hedeflerinin Türkiye'de komünist bir düzen kurma şeklinde olması ve tüm faaliyetlerinin bu hedefe yönelik sürdürülmüş olması, bir başka deyimle gaye suçunun T.C.K.'nun 141. maddesine dönük olması nedeniyle mahkumiyetleri cihetine gidilen sanıkların diğer eylemleri gaye suçunun unsuru olarak kabul edilmiş ve bu yönde uygulama cihetine gidilmesi zorunlu görülmüştür."

(İstanbul 2 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi, 26.1.1984, 1982/33 E., 1984/14 K. s. 701)

Bu karar, Askeri Yargıtay'ın incelemesinden de geçmiş, kararda kısmen bozma, kısmen onamaya hükmedilmiş, ancak yukarıdaki gerekçe Askeri Yargıtay'ca kabul görmüş ve 141. madde dışındaki maddelerden dolayı da bir karar verilmesi görüşü yer almamıştır. Askeri Yargıtay'ın konu ile ilgili görüşü, aşağıdaki kararda daha açık ve nettir.

"Sanık Rıza Müşfik Erem hakında İstanbul Savcılığının 30 Mart 1977 tarihli ve 1977/27- 99 sayılı iddianamesi ile parti adına hazırlayıp satışa sunduğu takvimle komünizm propogandası yapıldığından bahisle. T.C.K. 142/1 - 4, 173/son maddeleri gereğince tecziyesi için kamu davası açıldığı ve suç tarihinin 5 Ocak 1977 olduğu; bu davadan başka Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Kurulu üyeleri sanık Rıza Müşfik Erem ve arkadaşları hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının 22 Ocak 1982 günlü iddanamesi ile T.C.K.'nun 142/1- 6, 159, 311, 312. maddelerini ihlal etmekten kamu davası açıldığı, 2 nolu Askeri Mahkemede yapılan yargılama sonunda verilen 26 Ocak 1984 tarihli hüküm ile sanık ve arkadaşlarının... 141/1, 173/son maddeleri gereğince cezalandırıldıkları, diğer eylemlerinin anılan Kanunun 141/1 maddesinin unsurları niteliğinde görüldüğünden ceza tayinine mahal olmadığına karar verildiği; ancak TİP hakkında açılan bu davanın iddianamesinde partinin 1975 yılından 12 Eylül 1980 gününe kadar olan her türlü partisel faaliyetleri suç konusu yapıldığı, sanık Müşfik'in TİP'in kurucu üyesi olduğu, bütün davranışlarının partisel olarak değerlendirilmesinin zorunlu bulunduğu, bu kişilerin çalışmalarının partinin tüzel kişiliğinden koparılıp ayırmaya imkan olmadığı ve böylece failin sorumlu müdür olarak hazırlayıp yayınladığı takvimlerin de partisel faaliyetler cümlesinden olduğu kuşkusuzdur. Bu sebeple açılan her iki davanın bütünlük arzetmesi karşısında birlikte görülmelerinde kamu yararı da bulunduğu cihetle .... davanın sonuçlandırılmasında yasal isabet bulunmamıştır."

(Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, 6.12.1984, 1984/250 E. 1984/244 K.)

As. Yrg. Daireler Kurulu'nun 26 Nisan 1973 gün, 1973/35 E., 1973/300 K.; 30 Haziran 1973 gün, 1973/33 E., 1973/40 K.;15 Ocak 1981 gün ve 1981/8 E., 1981/7 K. sayılı kararlarında da, T.C.K.'nun 141/1, 141/4, 142, 159, 311 ve 312. maddelerine göre dava açılan hallerde, bunların tek bir suç oluşturacağı ve bunun da T.C.K.'nun 141/1. maddesinde ifadesini bulan suç olacağı kabul ve ifade edilmiştir.

Mahkemenizin de bilgisi dahilinde olduğu gibi, müvekkilimiz Nihat Sargın hakkında İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan ve bir ara bu dava ile birleştirilmek üzere Mahkemeye gelen ve incelenen davanın iddianamesinde şöyle denilmişti:

"Yukarıda her ne kadar kanunun suç saydığı fiilin övüldüğü açıklanmakta ve bu eylem suç tarihlerine göre zaman aşımına uğramış bulunmakta ise de, burada bu eylem, sanığın işlediği iddia edilen suçun bir unsuru olarak dile getirilmiştir."

(İstanbul 2. Ağır Ceza Mah. 1988/86 sayılı dava. 1.4.1988 tarihli iddianame)

Bu dava sonuçlanmış, beraat kararı verilmiştir.

Gerçekten de, uygulamada yaygın olarak görülen ve Yargıtayca da benimsenen bir yığın örneklerde, 141. maddenin yanı sıra, 142, 158, 159, 311, 312 vs. maddelerden dava açılan hallerde, yalnızca mahkumiyet kararı verildiği zaman değil, beraat kararı verildiği zaman da 141'in dışındaki maddeler, 141'de yazılı olan suçun unsuru sayılmış, bu suçlar bir bütün oluşturması nedeniyle, 141. maddeden beraat kararı verilirken, bununla birlikte, içiçe olarak diğer maddeler içinde beraat kararı verilmiştir. Bunlardan da bir kaç örnek verelim. Yukarıda sözü geçen TİP Davasında beraat eden bir sanıkla ilgili kararın gerekçesi şöyledir:

"Sanık Şaban Erik'in partinin kurucu üyelerinden olduğu, ancak bunun dışında partinin yasa dışı bir örgüt haline dönüştürülmesinde mahkumiyeti için yetecek nitelikte başkaca delil elde edilemediği, sadece partinin kurucularından ve üyesi olmanın ötesinde kendisine yüklenen suçları işlediğine dair yeter ve maddi delil bulunmadığından bu sanığın kendisine isnat olunan T.C.K.'nun 141/1, 142/1, 6, 159, 311, 312, 142/1 maddelerini ihlal etmek suçlarından beraati cihetine gidilmiştir."

(Karar, s. 706)

Genel TİP Davasının sanıklarından olup, haklarında tefrik kararı verilen ve davalarına İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinde devam olunan sanıklarla ilgili Mahkemenin 19.4.1990 tarih ve 1986 /78 E., 1990/77 K. sayılı kararında; iddianame ile taleb edilmiş olan T.C.K.'nun 141/1, 142/1-4, 311, 312, 159 ve 536. maddelerine göre cezalandırma isteği, 141. madde ile ilgili olarak beraat kararına bağlanırken, diğer maddeler hakkında da birlikte, bütün suçlamayı kapsayan bir biçimde beraat kararı verilmiştir.

Son kez, yukarıda bahsini ettiğimiz, Askeri Yargıtay 3. Dairesinin DİSK ile ilgili 18.7.1991 günlü kararında da benzer bir durumda verilen kararı dikkatinize sunuyoruz:

"T.C.K.'nun 141/2. ve 168/2. maddelerinden mahkum olan sanık Çetin Uygur'un 168/2. maddeye munas suçu oluşmadığından, hükmün bu noktadan bozulmasına, sanığa müsnet tüm eylemler T.C.K.'nun 141/1. maddesi içinde değerlendirildiğinden, 3713 sayılı Kanunun T.C.K. 2. ve As. Y.U.K.nun 162 ve 220/A maddeleri gereğince adı geçen bu sanığın da resen beraatine..."

(As. Yrg. 3. D.'nin 16.7.1991 günlü kararı, s. 14)

Bu karar, anlaşıldığı gibi, 141. maddenin yürürlükten kaldırılmasından sonra verilmiştir. Askeri Yargıtay mahkumiyet kararını bozduktan sonra, davanın esasını ele almakta ve sanığa müsnet tüm eylemleri, T.C.K.'nun 141/1 maddesi içerisinde değerlendirmektedir.

dd) "Suç"lar bir bütündür.

Davanın başında bir bütünlük içerisinde ele alınan isnatlar, 141. maddenin kaldırılmasından sonra bölünmüş bir hale gelmekle, şimdi adeta "bağımsızlık" kazanmış gibidirler. Ancak şimdi, ayrı suçlamalara konu olan eylemlerin biribirlerinden ayrılarak, bağımsız suçlar şeklinde mütalaa olunması, artık bu noktadan sonra izah edilemeyecek büyük hukuki hatalar yaratmaktadır.

Bu davaya konu edilen suçlamaları içeren dava, tek iddianame ile açılmıştı. Dava açılırken, Devlet Güvenlik Mahkemesinin görevine girmeyen suçlar da, DGM'nin önüne getirilmişti. Örneğin T.C.K.'nun 158. ve 159. maddeleri ile ilgili davalarda da, bu dava çerçevesi içerisinde mütalea olunmuş ve bu iddialar da iddianame kapsamına alınmıştı. Görev konusunu ayrıca ele alacağız. Ancak yargılama sırasında, 158 ve 159. maddelerle ilgili davaların tefrik edilerek görevsizlik kararı verilmesi istendiği zaman, Ankara DGM Savcılığı; başlıca T.C.K. nun 141. maddesi ile ilgili bir tahlilde bulunarak, 141'e giren suçun mütamadi nitelikte bir suç olduğu, bu nedenle davaya bakma görevinin DGM'lere ait olduğu 141 nedeniyle davada görevsizlik kararı verilmesinin mümkün olmadığı temadi eden suç nedeniyle davaya DGM'de bakılması gerektiği, diğer suçlarla ilgili olarak da görüş

ve talepleri konusunda bir karar verilmesi isteğinde bulunmuş (Tutanak, s. 112-116) Mahkeme de görevsizlik konusundaki kararı, nihai karara ertelemiştir. Ancak görevsizlik kararı verilmesi isteğinin dile getirildiği 30 Aralık 1988 tarihli duruşmadan, iki buçuk yılı aşkın bir süre geçtikten sonra, bu kez DGM Savcılığı görevsizlik kararı verilmesini istemektedir. Mahkeme ise, her halde bu konudaki talebe uygun bir karar verecek olmalıdır ki, T.C.K.'nun 158 ve 159. maddeleri ile ilgili yazılı deliller duruşmada okunmamıştır.

Aslında, Mahkeme görevsizlik kararı verecek olsa bile, C.M.U.K'nun 242. maddesi gereğince o suça ait yazılı delillerin mahkemede okunup tartışılması gerekir. Çünkü, mahkeme, davaya konu edilmiş olan eylemi nitelendirme hak ve yetkisine sahiptir. İddianamede getirilen tavsif, mahkeme için bağlayıcı değildir. Nitekim, C.M.U.K.'nun 257. maddesi, yalnızca iddianamede gösterilen eylem ile bağlı olduğunu, fakat iddia ve savunmalar ile bağlı olmadığını belirtmektedir.

Fakat daha önemlisi, görevsizlik konusu, Mahkemeye 2,5 yıl önce getirilmişken, bu talep Mahkemece kabul görmemiş ve dava dosyasındaki bütün yazılı delillerin okunacağı kararlaştırılmıştır. (Tutanak, s.139) Oysa, bugün verilmesi gündeme gelen görevsizlik kararı, eğer o tarihlerde verilmiş olsa idi, aradan geçen bu 2,5 yıllık süre bir kayıp olarak yaşanmayacaktı. Davada bir sürüncemenin ortaya çıkması, hiç bir kamu yararı taşımadığı kadar, sanıkların kişisel hukukunu ve bunun yanında savunma haklarını, yani anayasal bir hakkı ihlal etmiştir.

Sanıklara isnad edilen eylemin bölünmesi, öncelikle yukarıda belirttiğimiz gibi, suç kasdının bölünmesini zorunlu kılar. Sanığın taşıdığı kast, kendisinin iç alemi ile ilgilidir; onun yerine geçerek, mahkeme sanığın kasdını bölemez.

Gene yukarıda alıntı yaptığımız Askeri Yargıtay Daireler Kurulu kararında da ifade edildiği gibi, tümü partisel faaliyetler çerçevesinde bir bütan oluşturan çalışmalar nedeniyle açıklanan düşünceler, bir dava içerisinde çeşitli suçlamaların muhatabı oluyorsa, bunları biribirlerinden ayırıp koparmak konusunda, objektif bir ölçüt de bulunamaz.Dava dosyasında bulunan ve suç delili olarak Mahkemeye gönderilenlerin hepsi de, çeşitli dergilerde yayınlanmış yazılardan ibarettir. Basın toplantısı, radyo konuşması gibi sözlü görüş ve düşünce açıklamalar da dosyada yazılı belgeler halinde bulunmaktadır. Bunların yayınlandığı dergi, bülten vs.nin hepsi de partilerin, yani TİP'in ve TKP'nin yayınlarıdır. Bu itibarla, bir parti faaliyetinin bütünü içinde yer alırlar.

Esas hakkındaki mütalada, Mahkemenizde bakılarak sonuçlandırılması ve hakkında T.C.K.'nun 312/2 ve son maddesine göre ceza verilmesi istenen yazılardan bir tanesi müvekkilimiz Nabi Yağcı'ya ait bulunmaktadır.(3.kl.,1.K., D. 1-12) İddianamede, bu yazıda, T.C.K.'nun 140, 142/3-6, 312/2 - 3, 158/2 - 3 ve 159/1 maddelerinin unsurları bulunduğu ileri sürülmüş ve müvekkilimiz Nabi Yağcı'nın bu yazıdan dolayı bu maddelere göre cezalandırılması istenmiştir. (İddianame, s. 80-85) Bu yazı, yukarıdan beri sözünü ettiğimiz, davadaki üçe bölünmüşlüğün tipik örneğidir. Bu yazının suçlandığı maddelerden 140 ve 142. maddelerin yürürlükten kalkmış olmasına karşın, hukuki sorun ortadan kalkmamış, hatta şimdi dava bölünmüş hale gelmekle daha bariz bir hal almıştır. DGM Savcılığının talebi, yazıdan dolayı, beraat, görevsizlik ve mahkumiyet kararlarının bir arada verilmesidir. Bu gerçek anlamda bir karmaşadır. Bu yazı bir bütündür ve ancak tek kasıt altında ele alınıp değerlendirilebilir. DGM Savcılığı, yazı ile ortaya çıkan suçun manevi unsuru olan kasdı, hem beraate, hem de mahkumiyete müstahak görmektedir. Ayrıca yazının bir kısmının mahkemenizdeki davada bir karara konu edilmesi, bir kısmı içinse görevsizlik kararı verilerek ağır ceza mahkemesine gönderilmesi halinde ortaya çıkacak durum tam bir karmaşadır. Mahkemenizde bakılan davada, yazının ancak bir kaç cümlesi ele alınabilecektir. Bunların dışında kalan cümlelerin bir kısmı, kanundan kaynaklanan bir nedenle, hakkında beraat kararı verilmesi zorunluluğundan dolayı hiç tartışılamayacak, bazıları ise, gene mahkemenizin olası bir görevsizlik kararı nedeniyle, Mahkemenin kararının görev alanının kesinlikle dışında kalacaktır. Oysa yazıda yer alan bazı cümleler ile, TCK'nun hem 159., hem de 312. maddelerinin ihlal edildiği cümleler üzerinde not edilmiştir. Aynı cümle nedeniyle, iki ayrı maddeden cezalandırma isteği, cümle, iddianameye aynen aktarılmak suretiyle (s.81) açıkça belirtilmektedir.

Şimdi bu cümle, DGM ile Ağır Ceza Mahkemesi arasında nasıl taksim edilecek, cümlenin hangi kelimeleri DGM'de incelenecek, hangi kelimeleri Ağır Ceza Mahkemesine sevkedilecektir? Bunun yapılması mümkün müdür? Ayrı mahkemelerde bakılan davalarda, mahkemelerden biri yazıda, kast unsurunun oluşmadığını, diğer oluştuğunu kabul ederse ne olacaktır? Mahkeme, şimdi kendi kararı ile bizzat, kendi inceleme ve takdir alanını bölecektir. Oysa Yargıtay kararları, bir yazı bütünün parçalanmasına izin vermemekte, olanak tanımamaktadır:

"*...Herhangi bir yazının istihdaf eylediği maksat ve gayeye ve taşıdığı manaya nüfuz edebilmek için, tamamının ihtiva eylediği fikirlerin birlikte mütalasıyla, münükaşaya tabi tutulması zaruri ve bir veya birkaç cümleden çıkarılan mana ile yazı sahibinin hakiki maksadına intikal etmenin imkansızlığı aşikardır. Yazıda yer alan bir veya birkaç cümle veya bir paragraf yalnız başına ele alınıp, asıl mevzudan tecrit edilmek suretiyle netice çıkarmaya çalışmanın, kastolunan hakiki mana ve maksadın yanlış anlaşılmasına yol açacak tehlikeli bir davranış olduğundan asla şüphe edilmemek icabeder.*

Bu itibarla, maddedeki cürüm unsurlarını ve kanunun yasakladığı komünizmin ana vasıflarını, suça konu olan yazı ile karşılaştırıp incelerken, yazının bütünün ifade eylediği umumi mana ve medlulün birlikte mütalası ve tahlile tabi tutulması suretiyle, ancak doğru bir hükme varılmasının mümkün olabilecegi izahtan varestedir."

(Yargıtay 1. C. D., 22.2.1969 1969/437 E., 1969/561 K.)

Burada ise mahkeme, yalnızca birkaç cümle veya kelimeyi incelemekle sınırlı kalmayacak, bundan öte, kendisini hiç giremeyeceği, dokunamayacağı bir yazı alanının sınırını da kendisi çizecektir.

b) İkinci neden: Görevsizlik sorunu:

Yukarıda; bu davada, 141. maddenin dışında, "geriye kalan suçlar" bölünmesinin bir nedeninin, 141. maddenin yürürlükten kaldırılmış olması olduğunu söylemiştik. (s. 15) Bir diğer neden ise, davaya Devlet Güvenlik Mahkemesinde bakılmış ve halen de bakılıyor olmasıdır.

Gerçekten de, davada şimdi yaşanmakta olan sıkıntının asıl kaynağı, davaya DGM'de bakılmasıdır. Bu, bizzat yargı organının kendi sıkıntısıdır. Ve gene bu sıkıntı, davanın başından beri yaşanagelmektedir. DGM'lerin Anayasaya aykırı kuruluşlar olduğu yolundaki savunmamızı tümü ile tekrar ediyoruz.

Davanın başından beri, davaya bakma görevinin Mahkemenize ait olmadığını savunduk. İddia edilen suçun işlendiği tarih itibariyle, sevk maddeleri arasında yer alan kimi suçlamaların DGM'nin görevine girmediği nedeniyle ve bu dava ile birleştirilmesi söz konusu olan ve ağır ceza mahkemelerinde bakılan, müvekkillerimiz Nihat Sargın ve Nabi Yağcı ile ilgili diğer davalar nedeniyle, bu talebimizin gerekçelerini açıkladık. Ancak şimdi görevsizlik konusu, daha farklı bir boyuttadır. Şimdi Mahkemenizin görevli olup olmadığının tartışılacağı tek konu, T.C.K'nun 312/2 maddesidir.

aa) İrtibatlı suçlar:

İddianamede, müvekkillerimiz Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ın, T.C.K'nun 140, 141/1 , 142/I- 6, 14263/6, 158/2-3, 159/1 ve 312/2-3 maddelerine göre cezalandırılmaları istenmişti. Yukarıda da anlatıldığı gibi, T.C.K.'nun 158 ve 159. maddeleri ile ilgili davalara bakma görevi, açıkça Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görevi dışında olduğu halde, bu maddelerle ilgili davaların tefrik edilmesi, görevsizlik kararı verilmesi yolundaki isteklerimiz Mahkemece kabul edilmedi. Mahkeme, bu konudaki kararını, davanın sonuna erteledi. Şimdi bu maddelerle ilgili davaların tefriki mümkün görülürken, o aşamada bunun mümkün görülmemesi; yanlızca, değişik suçlamalara konu edilen yazılar arasında, hukuki veya kişisel irtibat düşünülmüş olması ya da irtibat bulunup

bulunmadığının nihai kararla birlikte karar altına alınacağı olabilir. Aksi takdirde,DGM'nin görev alanına girmeyen bir davaya bakması açıkça kanuna aykırılık oluşturur.

Şu anda müvekkillerimiz için uygulanması istenilen T.C.K. maddeleri, I58,I59,311 ve 312. maddeleridir. Bunlardan da 312. madde dışında kalanlar için görevsizlik kararı verilmesi istenmektedir. Esas hakkındaki mütalaada görevsizlik kararı verilmesi istenilen maddelerin kaç kere uygulanması gerektiği yolunda da görüş belirtilmektedir. Savcılığın görevsizlik kararı verilmesi mütalaasında bulunduğu suçlar için istediği ceza, Mahkemenizde bakılarak sonuçlandırılmasını talep ettiği 312. maddede öngörülen cezanın bir kaç katı kadar daha fazladır. Üstelik, görevsizlik talebine konu suçlar, ağır cezalık, 312. maddeyi ihlal suçu ise, asliye cezalık bir suçtur.

Yukarıda izah ettiğimiz ve iddianame ile de benimsenen duruma göre, iddia edilen suçlar aynı kasıt altında toplanan bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu durumda en ağır cezayı öngören suçlarının önem kazanması doğaldır ve hukuki olan da budur.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Ağır Ceza Mahkemelerinden daha üst düzeyde bir göreve sahip olmadıkları gibi, görev alanları da sınırlı olan mahkemelerdir.Nitekim, davada söz konusu edilen I58, I59 ve 311. maddeyi ihlal suçlarına DGM'ler bakamamaktadır. Bu bakımdan, DGM'ler, ağır ceza mahkemeleri ile sınırlı suçlar için eşit düzeyde olsa bile, tam anlamıyla eşit düzeyde mahkemeler de değildir. Aynı kasıt altında, aynı zamanda ve birlikte işlenmiş suçlar söz konusu olduğu zaman, bu davalara, üst düzeyde görevli mahkemede bakılması kuraldır. 2845 sayılı Kanunun 9. maddesine göre bu davalara Mahkemenizde bakılması mümkün olmadığına göre, I58, I59 ve 311. madde suçlarının görevli Ağır Ceza Mahkemesine gönderilirken, 312. madde suçunu tefrik ederek Mahkemenizde rüyet etmek usul kurallarına ters düşer.

C.M.U.K'nun 3. maddesine göre "bir kimse birkaç suçla sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun bir kaç sanık bulunursa irtibat var sayılır." 312. maddeyi ihlal suçu olarak ileri sürülen suçla, diğerleri arasındaki irtibat tartışılamayacak kadar açıktır. Bu suçlamaların muhatapları olan sanıklar aynı, sahip oldukları kast aynı, suçlandıkları fiiller, partisel bir nedenden kaynaklanan içiçe girmiş fiillerdir. Kişisel, fiili ve hukuki irtibatı, yanlızca Devlet Güvenlik Mahkemeleri görevi sebebiyle bölmek, usul kurallarının ihlalidir.Oysa usul kuralları, mahkemelerin işlerliğini belirleyen kurallar olduğu kadar,sanık için de bir güvence oluşturan kurallardır. Bu davalar tek iddianame ile açılmış, Mahkemenizde de yıllarca birlikte bakılmış davalardır. Mahkemelerin murtabıt davaları birlikte görme ya da ayırma konusunda elbette takdir hakları vardır. Fakat bu takdir hakkı, hukuki yarar, yargılama ekonomisi vb. gibi nedenlere dayanmalıdır. Hiç kuşkusuz ki, bunlardan önce gözetilmesi gereken husus, sanığın yargılanma ve savunma hakkının, bu takdir nedeniyle bir zarar görmemesidir. Birlikte bakılması gereken davalarda görevli mahkeme ise, C.M.U.K'nun 2. maddesine göre yüksek görevli mahkeme, yani ağır ceza mahkemesidir. Devlet Güvenlik Mahkemelerinde 158,159 ve 311. madde ile ilgili davalara bakılmayacağına, 312. madde ile ilgili bir davaya ağır ceza mahkemelerinde bakılmasına ise herhangi bir engel bulunmamasına göre, davanın bundan sonraki seyrinin, gene tek dava olarak ağır ceza mahkemesinde sürdürülmesi, usül kurallarının öngördüğü bir gerekliliktir.

bb) Cezada fikri içtima:

Öte taraftan, T.C.K'nun 79. maddesinde bir içtima kuralı yer almaktadır. Buna göre; "işlediği bir fiil ile kanunun muhtelif ahkamını ihlal eden kimse o ahkamdan en şedit cezayı tazammun eden maddeye göre cezalandırılır." Fikri içtima kuralı dediğimiz bu kural, esasta "en ağır ceza"nın verilmesi ile ilgili bir düzenleme yapmakta, fakat bunun yanı sıra başka sonuçları da yaratmaktadır. Prof. Faruk Erem, kuralın uygulanabilmesi için, fiilin tek, kasdın ise bir olması gerektiğini belirtiyor. (Prof.Faruk Erem: Türk Ceza Hukuku 8. Baskı, s.348-349) Prof.Nurullah Kunter, fikri içtimada birden çok kanun hükmünün ihlalinde bir "zaruret rabıtası"nın bulunduğu ve bu suretle fikri içtimada, gerçek bir rabıtanın varlığı düşüncesindedir. (Prof.Nurullah Kunter: Fikri İçtima Sebebiyle Suçların Birleştirilmesi. İstanbul Hukuk Fakültesi Dergisi, 1948, sayı:1)

T.C.K'nun 312.maddesinde yazılı olan suçun, gene T.C.K'nun örneğin 159. maddesinde yazılı suçla birlikte işlenmesi halinde, Prof. Faruk Erem, fikri içtima (md.79) kuralının uygulanması gerektiğini belirtmektedir. (Prof. Faruk Erem:Türk Ceza Hukuku, 1.Bası s.513)

Ancak, kuralın yarattığı bir sonuç, çeşitli davalara aynı mahkemede bakılması gerekliliğidir. Ayrı ayrı mahkemelerde bakılan davalar için, 79. maddenin uygulanma olanağı yoktur.

cc) Non bis in idem:

Müvekkillerimize yöneltilen isnatlar bir bütün ve tek bir suç oluşturmaktadır. Bu ise , çatısını 141. maddenin oluşturduğu ithamdır. Bunun yeni bir tavsife büründürülerek, yargılamaya konu edilmesi "non bis in idem" kuralına da aykırı düşer.

D) ZAMANAŞIMI:

İddia makamının esas hakkındaki mütalasında, üç dergide yayınlanan yazılar için cezalandırma kararı verilmesi istenmektedir. Bunlar, 15 Ocak 1985 tarihli Atılım Dergisi, Mart 1985 tarihli Çark Başak Dergisi ve Ocak 1987 tarihli keza Çark Başak Dergisidir. Dava, 11 Mart 1988 tarihli iddianame ile açılmıştır.

5680 sayılı Basın Kanunun 1. Maddesi, "basılmış eserlerle bunların neşri"nin Basın Kanunu hükümlerine tabi olduğunu belirtmektedir. Suçun unsuru görülen yazıların yayınladığı Atılım ve Çark Başak Dergilerinin basılı eser olduğu tartışılamayacak kadar açıktır. 5680 sayılı Basın Kanununun 35. maddesi, basılı eserlerle işlenen suçlar için bir zamanaşımı süresi öngörmektedir. Bu kanunun 2950 sayılı Kanunla değişik 35. maddesine göre, günlük mevkuteler dışında basın yoluyla işlenen suçlar için zamanaşımı süresi bir yıldır. Nitekim, 35. madde de şöyle denilmektedir: "Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı, günlük mevkuteler hakkında altı ay, diğer basılmış eserler hakkında bir yıl içerisinde açılmayan davalar dinlenmez."

Gene basın kanununun 3. maddesi, basın suçunun "Neşir" ile vucut bulacağını belirtmekte; C.M.U.K.'nun I68. maddesi ise, kamu davasının iddianame ile açılacağını tasrih etmektedir. Suçlamaya konu olan dergilerin hepsinin de neşir tarihi, iddianamenin tanzim tarihi itibarı ile, zaman aşımı süresinin dolmasından sonraya rastlamaktadır. Gerçekten de, dava, II Mart I988 tarihli iddianame ile açılmış olup, suçlamaya konu dergilerden en son tarihte yayınlanan Çark-Başak Dergisinin 42. sayısının yayın tarihi Ocak I987 dir. Öteki dergiler ise, daha eski tarihlerde yayınlanmıştır. Zamanaşımını doldurmuştur. Basın kanunun 35. maddesi, zaman aşımı süresi dolduktan sonra açılan davaların "dinlenemeyeceğini " söylemektedir. Basılı eserlerle işlenmiş suçlar nedeniyle zamanaşımı süresinin dolmuş olduğuna ilişkin savunmamız, davanın daha başlarında dile getirilmişti. Oysa, bu açık hüküm karşısında dava, dinlenebilir nitelikte değildir. Aslında bu dava hiç açılmaması gereken bir davadır. Fakat buna karşın iddia makamı, şimdi cezalandırma talebinde bulunmaktadır.

Zaman aşımı hükümleri, yanlızca yurt içinde basılan eserler hakkında değil, yurt dışında basılan eserler içinde geçerlidir. Çünkü eserin "basılı eser" olma niteliği değişmemektedir. İddianamede olduğu kadar, esas hakkındaki mütalaadada 312. maddenin son fıkrasınında uygulanması istenmektedir. 311. maddenin 2. fıkrasında atıfta bulunan, bu fıkra hükmü, suçun "Basın aletleri" ile veya "çoğaltılarak" işlenmesi halinden söz etmektedir. Yani iddiada şuçun basın yoluyla işlendiğini kabul etmektedir. Bu durumda da zaman aşımı hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. İstanbul 2. ağır ceza mahkemesi emsal bir olayda şu kararı vermiştir.

"Sanıklar hakkında müsnet suçlardan (T.C.K. I59/I ve I42/3-6) kamu davası açılmış ise de dava konusunun Federal Almanya'da yayınlanan Türkiye Postası isimli gazetenin 4 Kasım I984 tarihli sayısında çıkan yazılar olduğu, iddianamenin ise I7 Mayıs I984 tarihinde düzenlendiği, bu durumda basın kanununun 35. maddesinde dava açmak için gerekli sürenin geçirildiği, buna

göre de kamu davasının ortadan kaldırılması gerektiği anlaşılmış, iddia makamında aynı doğrultuda görüş bildirmiştir...Sanıklar...'ın müsnet suçlarından açılan kamu davasının basın kanunun 35. maddesi uyarınca süresinde açılmaması nedeniyle ortadan kaldırılmasına..."

(İstanbul 2.Ağır Ceza Mah., 15.4.1987, 1987/126 E., 1987/71 K.)

E) T.C.K'NUN 312. MADDESİ:

Öte taraftan, gerek iddianamede, gerekse esas hakkındaki mütalada, müvekkillerimiz, T.C.K'nun 312.maddesi söz konusu edilirken çok soyut bir biçimde suçlanmaktadırlar. Oysa kanun maddesi, "kanunun cürüm saydığı bir fiili övmek" veya "halkı kanuna itaatsizliğe tahrik etmek"- fiilinden söz etmektedir. İddia, hangi cürmün övüldüğünü belirtmemekte, hangi kanuna itaatsizliğin tahrik edildiğini göstermemektedir. Halbuki, övülen ya da tahrik edilen fiilin ne olduğunun açıkça belirtilmesi ve bunun da cürüm vasfında olduğunun ortaya konulması gereklidir. İddia, böyle bir açıklık taşımamaktadır.

Öte taraftan, maddenin 2. fıkrasındaki, "halkı; sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek" suçu, T.C.K' nun 141 ve 142. maddeleri ile birlikte işlenmiş bir suç olduğu takdirde bu suçun özellikle 142. maddedeki suç ile sınırlarını çizebilmek bir hayli güçtür. Çünkü, sosyal bir sınıfın tahakkümünü amaçlayan cemiyet kurmak veya böyle bir tahakküm için propaganda yapmak, yürürlükten kaldırılmış olan 141 ve 142. maddelerin düzenlemesine konu olmuştur. Bunların dışındaki bir amaca yönelen bir tahrikten sözedilmediğine, edilmesi de mümkün olmadığına göre, 312. maddenin davamızda uygulanabilme olanağını bulma da mümkün değildir. 312. maddede öngörülen tahrik suçu, bir tahrik olma düzeyini aşıp, daha ileri bir düzeye ulaşırsa artık ortada başka bir suç bulunacaktır. Bu suç, ya 141 veya 142. maddelerde tanımlanan suç ya da daha başka bir suç olacaktır. Eğer bu başka suçun ne suçu olduğu söylenemiyorsa 141 ve 142. maddelerin bizatihi kendilerinin suç olmaktan çıkarıldığı bir düzenlemede, buna yönelik bir tahrikin de hiçbir suç niteliği kalmaz.

Müvekkillerimiz, bütün amaç ve kasıtlarının Türkiye'de yasal bir komünist partisi kurmak olduğunu söylemişler ve öyle de hareket etmişlerdir. Yani övüldüğü ya da tahrik edildiği iddia edilen suç, ancak 141. madde çerçevesinde düşünülebilir. Müvekkillerimizin suçlandıkları yazılarda da, başka bir fiile ilişkin bir suçun unsuru görülemez. 141 ve 142. maddeler yürürlükten kaldırılmış olmakla böyle bir suçun övülmesi ya da tahrikinden söz edilemez. Bu nedenle 312. maddedeki suçun unsurları da oluşmamaktadır.

Bu savunmamız, Nabi Yağcı ve Nihat Sargın dışındaki diğer müvekkillerimiz için ileri sürülen, iddianamedeki suçlamalar için geçerli olduğundan, ayrıca bir savunma yapmaya gerek görmüyoruz.

SONUÇ: Talebimizi savunmamızda açıkladık:

1. 312. madde ile ilgili dava, müvekkillerimizin suçlandıkları diğer maddelerden bölünemeyecek bir bütünün parçasıdır. Bu nedenle davaya bakılması Mahkemenizin değil, ağır ceza mahkemesinin görevidir.

2. Çok açık zaman aşımı hükümlerine göre, dava bakılabilir bir dava değildir. Buna göre de dava ortadan kaldırılmalıdır.

3. Esasen ortada gerçekleşmiş bir suç bulunmamakta ve tüm müvekkillerimiz hakkında beraat kararı verilmesi gerekmektedir.

Dört yıl sürmüş olan bu dava, vereceğiniz kararla kapanacak. Bu kararla davada bir evre bitecek. Vereceğiniz karar geleceğe bir iz bırakacak. Davamız, özünde, demokrasi, insan hakları ve özgürlükler davasıdır. Müvekkillerimiz düşünceleri yüzünden suçlandı ve bu nedenle yargılandılar. İlerde çok anılacak, çok yerlerde konu olacak. Üzerinde ciddi çalışmalar yapılacak. Düşünce özgürlüğünün geleceğini inceleyenler bu davaya özel bir önem verecekler. Bizler davada görevimizi yerine getirdik. Şimdi, geleceğe, sonraki kuşaklara bırakacağınız izi, yani kararınızı bekliyoruz.

SARGIN-KUTLU Davası Avukatları

GENEL BAŞKANIMIZ NİHAT SARGIN:

KARARINIZIN BENDEN ALACAĞI VEYA BANA KATACAĞI HİÇBİRŞEY YOKTUR. AMA...

Sayın yargıçlar;

Müdafilerimin Savunma'sına aynen katıldığımı belirttikten sonra, karşınızda ilk kez konuşma olanağını bulduğum sorgu'mdan bu yana, en sonuncuları 10.05.1991 ve 10.07.1991 günlü oturumlar da olmak üzere ısrarla ileri sürdüğüm ve talepler halinde yinelediğim görüşlerimi, bunlar, heyetinizce her defasında nihai kararla birlikte ele alınacağı ileri sürülerek bugüne kadar sonuca bağlanmamış olduğu için, o talepler ve gerekçelerinin geçerliliğini aynen koruduğunu belirtmekle birlikte, son bir kez kkısaca yinelemek durumundayım. Ayrıca heyetinizin bileşimindeki değişiklikler ve bunların hemen her oturumda birbirini izlemesi dolayısıyla de, duruşmanın "sözlü" olma kuralı uyarınca görüşlerimi bir kez daha karşınızda sözlü olarak açıklamak gereğini duymaktayım:

I) Yayınlar, parti çalışmasının bir parçasını oluşturmakta olup bağımsız sorumlulukların konusu değillerdir.

Heyetiniz öncelikle bu konuda, yani yayınların parti çalışmasından bağımsız sorumluluklara konu teşkil edemeyeceğine karar verme durumundadır. Gerçekten, söz konusu yayınlar ilgili partilerin merkez organları olup, doğrudan parti çalışmasının bir parçasını oluşturmaktadır. Bundan dolayı da, politik olduğu kadar cezai açıdan da bağımsız sorumluluğa neden olmayıp parti çalışmalarının sorumluluğu içinde mütalea edilmek gerekir. Sayın müdafilerimin büyük bir vukuf ve vuzuhla Savunma'larında ortaya koydukları görüş ve değerlendirmelere ve gösterilen örneklere atıfta bulunmakla yetiniyorum.

Diğer yandan, yayınlarla ilgili olarak hakkımızdaki 158. ve 159. maddelere muhalefet iddiasının Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin doğrudan ve dolaylı kapsamına girmediği gözönüne alınarak bu konuda görevsizlik kararı verilmesi talebi Savunma tarafından muhtelif vesilelerle birçok kez ileri sürülmüş olmasına karşın, bunların her defasında son kararla birlikte değerlendirileceğine ilişkin bir olarak heyetinizin vermiş bulunduğu ara kararlarının, yani bağımsız bir eylem olarak görüldüğünde görevsizlik konusunun bu kadar açık ve seçik ortada olduğu bir durumda dahi son ana kadar böyle bir karar vermekten kaçınılmış olmasının, genel olarak yayınlarla ilgili iddiaların ciddiyeti konusundaki ikircim ile birlikte -ki biraz sonra son bir kez değineceğim- bunların bağımsız bir suçmuşçasına ileri sürülmüş olmasına karşın, parti yöneticisi olmakla ilgili ana iddianın bir parçasını oluşturmakta olduğu ve onun kanıtları cümlesinden bulunduğu biçimindeki yerleşik içtihadın heyetinizce de benimsenmiş bulunmasından başka bir anlam ve açıklaması yoktur.

O halde, yayınlarla ilgili bütün iddiaların bağımsız suçlamalar olmayıp ana iddianın bir parçasını oluşturduğunu, onun kanıtları arasında bulunduğunu kabul ile, ana iddianın da 141. maddeye muhalefet olmasından dolayı, yürürlükten kalkan maddelerle birlikte hakkımdaki 158, 159 ve 312. maddeye muhalefet iddialarından da topluca beraatime karar verilmesi gerekir.

II) Yayınların bağımsız bir eylem olduğu kabul edildiği takdirde sorumlusu, öncelikle yazarıdır. Bu konuda ceza hukukunda tek dayanak olan Basın Kanunu, süreli yayınlarda sorumlu-

luğu, sırasıyla yazar, o bilinemediği veya suçlanamadığı takdirde sorumlu müdür, o da bilinemez veya bulunamazsa basan ve nihayet bilerek satan ve dağıtan... olarak tanımlar. Şimdi sırasıyla bu sorumlulukları ve olayımızdaki durumu gözden geçirelim:

a) Iddia konusu yazıların ne yazar, ne de sorumlu yönetmen olarak sorumlusu değilim.

Emniyet ifademden son oturuma kadar bu yazıların yazarı olduğuma ilişkin ne benim bir beyanım olmuştur, ne de savcılıkça bu yolda bir kanıt ileri sürülebilmiştir.

- Savcılık, yukarda Basın Kanunu'nda belirtilenler dışında ceza hukukunda yeri bulunmayan bir "hazırlayanlar" kategorisi icat etmiş, beni de hazırlayanlardan biri olarak bu yazıların cezai sorumlusu olarak göstermek istemiştir. Savcılık ifademde "bu derginin tüm yazarları siz, adı geçen beş yöneticiydi, sizden başka yazarı yoktu değil mi?" sorusunun karşılığı olarak ifademde adı geçen beş kişi, "hazırlayıcılar" kategorisine sokularak ve ben de onlardan biri olarak suçlanmış bulunmaktayım. Daha sorgumda konuya değindim ve sorgumun bitiminde heyetinizce sorulan soruda da suçlanan hiçbir yazının sorumluluğunu kabul etmediğimi belirttiğim gibi, "bu soru bana sorulmadan önce istisnasız her yazının müştereken beş kişi tarafından nasıl kaleme alındığının, bunun nasıl olanaklı olabildiğinin öncelikle savcılığa sorulmasını, ancak ondan sonra bana bu yazıları yazıp yazmadığımın sorulabileceğini" belirtmiştim ve zapta geçmişti.

- Diğer yandan, imzasız yazılar şöyle dursun, altında imza bulunan ve bu imza da bana değil, genel başkanımız Behice Boran'a ait olan bir yazıdan dolayı da savcılıkça bana suç izafe edilmektedir, güya yazının hazırlayıcılarından biri olduğum ileri sürülerek. Sadece bu olgu dahi iddianın ciddiyeti hakkında yeteri kadar fikir vericidir.

- Hazırlayıcılar kategorisinin hernekadar hukukumuzda yeri bulunmasa da bu tanımlama, bizzat savcılar tarafından ve kendi yayınlarıyla ilgili olarak kullanılmıştır. Kısacası, hakkımızdaki iddianameden söz açmak istiyorum: İddianamede, kapakta hazırlayıcılar olarak beş DGM savcısının adı geçmektedir. Ancak bunun hukuki açıdan yeterli olamayacağının hepse de farkındadır. Onun için teksir edilmiş bir metin olan iddianamenin son sayfasında kıdemlerine göre her savcının adı, sicil numarası ve sıfatı yazılmış, imzası açılmış ve her imza yeri beş savcının da beşi tarafından ayrı ayrı imza edilerek mühürlenmiştir. Böylece hukuken bağlayıcı bir metnin nasıl olabileceği konusunda bir örnek, bizzat DGM savcıları tarafından gerçekleştirilmiş olarak ortada dururken böyle bir iddiada nasıl bulunulabildiği ve esas hakkındaki mütaleada bunda nasıl direnilebildiğinin takdirini heyetinize bırakıyorum.

- Mücerret suçlamış olma çabasının ötesinde iddialarının ciddiyetine bizzat savcıların kendilerinin de hiçbir zaman inanmamış olduklarının diğer bir kanıtı ise hazırlayıcılar olarak diğer adı geçenler hakkında bırakınız dava ikame etmeyi, herhangi bir soruşturma açma gereğini dahi duymamalarıdır.

- Nihayet, adı geçen yazıların yazarı olmadığım gibi yazı işleri müdürü, yönetmeni vb. olarak sıralamanın daha ötesindeki bir sorumlusu da değilim. Daha Emniyet ifademde yayının, Genel Başkan Boran'ın yönetim sorumluluğunda çıktığını belirtmiştim. Klasörler dolusu evrakın hiçbirinde bunu red veya cerhedecek bir kanıt mevcut olmadığı gibi böyle bir iddia da ileri sürülebilmiş değildir.

O halde, söz konusu yazıların ne yazarı, ne de daha genel biçimde sorumlu yazı işleri müdürü, yönetmeni vb. olarak cezai sorumlusu olmadığımın kabulü ile yürürlükten kalkan maddelerle birlikte hakkımdaki 158, 159 ve 312. maddeye muhalefet iddialarından da topluca beraatime karar verilmesi gerekir.

b) Söz konusu yazılar için Basın Kanunu'na göre dava açma süresi aşılmış olarak dava açılmıştır. Konu, gerek daha önce söz konusu ettiğim 10.07.1991 günlü talebimde, gerekse müdafi savunmasında ayrıntılı olarak incelenmektedir. Burada, yinelenmeyecektir.

Sonuç olarak, istisnasız hepsi de yasal süre aşılmış olarak ikame edildiği için yürürlükten kalkan maddelerle birlikte hakkımdaki 158, 159 ve 312. maddeye muhalefet iddialarından dolayı da topluca beraatime karar verilmesi gerekir.

c) Bu yayınlar yurt dışında gerçekleştirilmiştir. Dolayısı ile TCK'nun 5. maddesi kapsamı içindedir. Ancak savcılık, iddianamede dergilerin "yurda gizlice sokulduğu"nu ileri sürmüş ve mütalea da bunu yinelemiş bulunduğu için konu üzerinde biraz daha yakından durulacaktır:

-Dosyada konuya ilişkin ilk belge benim Emniyet ifademdir. Burada vaki soru ozerine yanıtım yer almaktadır: "Bu dergilerin yurt içinde dağıtımı yoktur". Hatta Sol Birlik yayın organı Sol Birlik dergisiyle ilgili benzeri bir soruda da "(Sol Birlik Üyesi) partiler bunları isterlerse yurtiçindeki üyelerine de gönderebilmektedirler, ancak bizim kendi hesabımıza, yani kendi partimizi açısından böyle bir tutumumuz söz konusu olmamıştır" denmektedir.

-Dosyadaki ikinci belge heyetiniz karşısındaki sorgu beyanımdır. Aynı sözler tekrarlanmaktadır.

-İddianamede ise yukardaki iddia yer almaktadır.

-Bunun üzerine vaki ısrarımla, heyetinizce dosyada mevcut dergilerin nereden ve nasıl elde edildiği konusunda savcılığa müzekkere yazılarak yazılarak sorulması karar altına alınmıştı. Ertesi duruşmada bir yanıtın gelmediği görüldü. Sorunuz üzerine duruşma savcısının zapta geçen beyanı ilginçtir. Aynen okuyorum: "... Dosyaya sonradan ibraz edilen belgelerin ve dosyadaki sıhhati tartışılan diğer belgelerin mahkemenin karar aşamasında, bu belgeleri tümü itibariyle değerlendireceği hususu dikkate alınarak, belgeler konusundaki talep ve itirazların bu belgelerin mahkemece değerlendirme safhasında ele alınması" (Tutanak s. 129/130)nı istemiştir. Ancak heyetinizin talebim doğrultusunda tekidi üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bir yazı gelmiştir. 24 Mart 1989 tarihli oturumda okunan bu belgede hakkımdaki iddialara konu oluşturan Çark Başak dergilerine ait, gene Genel Müdürlüğün yazısının sunuşundaki deyimiyle "bilgiler" iki cümleden ibarettir. Birinci cümlede dergi'nin 13 Şubat 1976 tarihinde TİP merkez yayın organı olarak faaliyetine başladığı belirtilmekte ve "Parti kapatıldıktan sonra yayın hayatına halen yurtdışında devam etmekte ve ülkemize değişik yollardan sokulmaktadır" demektedir. İkinci cümle ise şudur: "Yasadışı TKP ve münfesih TİP'e yönelik operasyonlar sırasında ATILIM ile ÇARK BAŞAK isimli dergilerin elde edildiği tesbit edilmişse de, konu ile ilgili sruşturmalara ait tutanak örneklerinin Dairemizde bulunmadığı kayıtlarımızıntetkikindenanlaşılmıştır."

Bu belge, savcılığın tek dayanağı olarak esas hakkındaki mütaleada da "dergilerin yapılan operasyonlarda elde edilmiş olduğuna dair zabıtadan alınan cevabi yazı" olarak zikredilmektedir. Bundan dolayıbiraz daha yakından incelenmeye değer.

1- Belgenin ilk cümlesindeki Çark Başak'ın halen (yani belgenin üzerindeki tarihe göre 12.01.1989 tarihinde) yayın yaşamına devam etmekte olduğu iddiası tümüyle gerçek dışıdır. Nasıl gerçek olsun ki, bir an için bu iddianın kabulü o tarihte, merkez organı olduğu TİP çoktan TKP ile birleşmiş olduğu için, artık mevcut olmayan bir partinin merkez organının ise yaşamına devam etmekte olduğu garabetinin de kabulü demek olacaktır. Gerçekte ise, 1 Ocak 1987'den sonra maddi olanaksızlıklardan dolayı Çark Başak fiilen yaşamdan çekilmiş, her iki partinin Kasım 1987'de ortaklaşa çıkarmaya başladıkları Yeni Yol dergisi ile birlikte bu fiili durum hukuki statüsüne de kavuşmuştur.

Bu nokta, dava ve iddia konularıyla doğrudan ilgili olmamakla birlikte, belgenin sıhhati konusunda çarpıcı bir örnek oluşturması dolayısıyla zikredildi.

2-Aynı biçimde, operasyonlardan söz açıp bunların tuta-

naklarının bulunmayışının itirafı ise belgenin içerdiği bilgilerin dayanağı ve buna bağlı olarak da sıhhati konusunda yeteri kadar fikir vericidir.

3-Belgede "operasyonlar"dan söz açılmaktadır. Bilinmektedir ki, Türkiye İşçi Partisi ve partililer hakkındaki bütün operasyonlar, tutuklanmalar ve dava ikameleri, bunların hepsi 1981 ve 1982 yılların içinde gerçekleştirilmiştir. Kimi Çark Başak dergilerinin operasyonlar sırasında ele geçirildiği bir an için varsayılsa bile, eğer bunlar her partilinin evinde bulunması doğal olan, 12 Eylül öncesi Çark Başak'lardan ibaret değilse, olsa olsa 82 yılına kadar dışarda yayınlanmış bulunan Çar Başak'lar olabilir. Çünkü ne türlü bir operasyon yapılmış olursa olsun henüz yayınlanmamış, yıllar sonra ancak yayınlanacak olan bir yayını o operasyonda elde etme olanağı bulunmamaktadır. 12 Eylül sonrası 80/82 yayınları ise davamızda söz konusu değildir. Ekleyelim ki, bu yayınlarla ilgili olarak da herhangi bir partili hakkında bir soruşturmaya girişilmiş değildir.

4-Hernekadar mütalea, dava sonusu dergilerin operasyonlarda elde edilmiş olduğunu bu belgeye dayandırmakta ise de, biraz önce okunduğu sırada çok açık olarae görüldüğü gibi o iki cümlede böyle bir kayıt bulunmamaktadır. Kısacası belge, sıhhatı bir yana, dergilerle ilgili çok genele, afaki bir cümle ile yetinmekte, heyetinizin 30.01.1989 tarihli müzekkeresinde sormuş bulunduğu "hazırlık evrakı içinde mevcut ve suç teşkil eder delilleri içerdği ileri sürülen -yani belirli, tarih ve sayıları belli- dergilerin nereden ne suretle ele geçirildikleri hususunun bildirilmesine dair" tek kelime söylememektedir. Yani operasyonlar yolu ile birtakım dergilerin elde edildiği bir an için varsayılsa bile, ele geçirilen bu dergilerin, dava konusu dergiler olduğuna ilişkin tek bir kanıt yoktur.

5- İddianame, yayınların "yurda gizlice sokulduğu"nu ileri sürmekte, ama bunun kim veya kimler tarafından yapıldığı veya yaptırıldığı belirtilmemektedir. Belge ise "muhtelif yollar" deyimini kullanmaktadır. Mütalea ise bu konuya hiç değinmemeyi yeğ tutmuştur.

Sorgu'mda Çark Başak'ların yurda gönderilmediğini tekrarlarsekn aynen şöyle demiştim: "... Çark Başak dergisi için yurda sokulmamasına ilişkin bir Bakanlar Kurulu kararı bulunmamaktadır. O halde partimiz gerekli görseydi derginin normal yollardan ülkeye sokulmaması için bir neden yoktu. Ama bu gerekli görülmemiş ve arzu da delimemiştir".

6- Son olarak eklemek gerekir ki, bütün mülahazaları bir yana bırakarak, bir an bırakarak, bir an için bu yayınların Türkiye'de de dağıtıldığı ver sayıldığı durumda da, bu, yukarda birinci bölümde ileri sürüldüğü gibi bir parti çalışması sayılmayıp bağımsız bir fiil olarak kabul edildiği takdirde, fiil ve cezaların şahsiliği kuralı uyarınca, TCK'nun 5. madde kapsamı dışında sayılarak suçlanabilmem için, bu yayınları ya bizzat Türkiye'de dağıtmam veya bu dağıtımı yapanı azmettirmiş olmam, her iki halde de savcılığın bunların açık kanıtlarını ortaya koymuş olması gerekir. Bırakınız benim ülkede böyle bir dağıtım yapmamı -zaten böyle bir iddia da yoktur-, böyle bir dağıtım için yurt dışından görev verip azmettirdiğim birkimse, daha doğrusu dağıtım yaparken operasyona uğramış, hatta dağıtım bir yana, evinde veya üzerinde böyle bir dergi bulunduğu için kovuşturmaya uğramış herhangi birkişi de yoktur.

Gerçek şu ki, daha Emniyet'te bulunduğum sırada -ki orada hangi koşullar altında bulunduğumuz cümlenin malumudur- o sırada dahi ısrarla belirttiğim bu soru-yanıt olarak hiçbirikincime meydan vermeyecek biçimde zapta geçirttiğim üzere "bu dergilerin yurt içinde dağıtımı yoktu". Bu gerekli görülmemiş, arzu da edilmemişti.

Çünkü daha 12 Eylül'ün en saldırgan olduğu ilk dönemlerinden başlayarak ülkede, partili arkadaşlarımız ve sempatizanlarca, elbette günün koşullarını olabildiğince dikkate alarak, muhtelif süreli ve süresiz legal yayınlar çıkarılmaya başlanmıştı. Böylece Parti'nin görüşleri dolaylı ifadelerle de olsa, en rahat biçimde geniş okuyucu kitlesine ulaştırılmaktaydı. Yurt dışındaki yayın ve diğer çalışmalar ise, öncelikle Genel Başkan Boran'ın başkanlığında Parti'nin varlığı ve cuntaya karşın devamlılığını ülke dışındaki üçüncü kişi ve kurumlara gösterme ve parti görüşlerini ilk elden bunlara aktarma hedefini güdüyordu. Bu yüzden, her iki alandaki yayın politikası farklı koşullar ve farklı gereksinimlere tam bir uyarlılıkla, son günlere, Parti'nin birleşerek hukuki varlığının sona erişine kadar başarıyla sürdürülmüştür. Gerçek bundan ibarettir.

Daha ilk ifademden itibaren devamlı olarak bu gerçeği vurguladım. Çünkü herşeyden önce, söz konusu derginin merkez organı olduğu partinin genel sekreteri olarak, bu derginin fonksiyonnunu ve bu fonksiyon dolayısıyla ülkeye gönderilmesine gerek görülmediğini bilebilecek durum ve mevkideydim. Bu nedenle, baştan beri aynı ifadede rahatlıkla ısrarlı oldum e gene aynı rahatlıkla bizzat ben bu dergilerin nereden ve nasıl elde edildiklerinin araştırılmasını talep ettim.

Son bir söz: Gerçek dışı konuşmak için ayrıca hiçbir nedenim de bulunmamaktaydı. Hele başlangıç aşamasında, en ağır suçlamayı oluşturacağı açık olan, nitekim de öyle olmuş olan ve hakkımda idam istemine yol açan 141 suçlamasını daha yurt dışında iken açık olarak göğüslemeyi kabul etmiş, bununla ilgili olarak, TKP ile birleşik Türkiye Birleşik Komünist Partisini oluşturacak TİP'in genel sekreteri sıfgatıyla çalışmalarımı sürdürdüğümü ve bu görevle yurdae döndüğmü dahae yurt dışında müteaddit beyanlarla ortaya koymuş ve öyle Türkiye'ye dönmüş iken, asıl dava içinde küçük bir ayrıntı durumundaki bu yayın sorumluluklarından çekinmek veya kaçınmak için akla uyğun hiçbir neden olamazdı. Nitekim olmamıştır.

O halde, Çark Başak dergilerini 12 Eylül'den sonra yurt dışında yayınlandığı, ayrıca bunları benim tarafımdan veya benim verdiğim görevle Türkiye'ye sokulup dağıtıldığı konusunda bir kanıt bulunmadığı için TCK'nun 5. maddesi hükmü uyarınca yürürlükten kalkan maddelerle birlikte hakkımdaki 158, 159 ve 312. maddeye muhalefet iddialarından da topluca beraatime karar verilmesi gerekir.

III) Yukarda iki bölüm halinde toplanan taleplerimin herhangi biri hakkında heyetinizce müspet görüşe varılması yürürlükten kalkan maddelerle birlikte 158, 159 ve 312. maddeye muhalefetten de topluca beraatime karar verilmesini gerektirmektedir.

Ancak bunların hiçbirinin kabul görmediği durumda, suçlanan yazılar, gerek yayın, gerekse yazılar olarak bir bütün oluşturduğu ve aynı yazıda birden fazla suçlamanın yarı ayrı incelenmesi söz konusu olamıyacağı için 158 ve 159. maddelerle ilgili olduğu kadar 312. maddeyle ilgili suçlamaların da topluca ve birlikte ele alınması gerekir. Bunun da yeri Ağır Ceza Mahkemesi'dir.

Bu bakımdan, dava konusu olan bütün yazıların ayrım gözetmeksizin görevli Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde 158, 159 ve 312. maddeye muhalefet iddialarının birlikte ele alınmasını sağlamak üzere hakkımda topluca görevsizlik kararı verilmesi gerekir.

IV) III. bölümdeki toplu görevsizlik talebim de reddedilerek 312. maddeye ilişkin suçlamaların esasına girildiği takdirde:

a) 312. maddenin mütaleada söz konusu edilen ikinci fıkrası içindeki "halkın; sınıf ... farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik" iddiasının öncelikle ve özellikle 141 ve 142. maddelerin yürürlükten kalkmış olması karşısındaki durumunun incelenmesi gerekir. Gerçeketen, "sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya" yönelik cemiyet kurmak veya bu yolda "her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak" artık suç değildir. Bu durumda "tahakküm"e göre çok daha hafif bir ayrım gözetmeyi ifgade eden kin ve düşmanlığa tahrik diye bir suçtan artık söz açılmamak gerekir. Gerçekte, 141 ve 142. maddeler kaldırılırken, gerekçesinde belirtildiği üzere, yasa koyucunun "zor"a dayanmayan "her türlü düşüncenin topluca açıklanması ve bu düşünce etrafında örgütlenilmesini yasak

37214

ve suç kapsamından çıkarmak" biçiminde tecelli eden iradesi olayımıza da ışık tutmakta, her ne kadar henüz 141 ve 142 gibi tarihin çöp sepetini boylamamış olsa da, bu madde ve özellikle bu fıkra hükümlerinin artık, düşüncenin serbestçe açıklanmasını suç saymayan bir biçimde yorumlanması gerekmektedir.

b) Nitekim iç hukukumuzun bir parçasını oluşturan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile AGİK Paris Şartı'nın ve hatta içinde birçok çağdışı kısıtlamanın kol gezmesine karşın 82 Anayasasının amir hükümleri de aynı doğrultudadır. Onlar da aynı biçimde davranmayı zorunlu kılmaktadır.

c) Gene bundan dolayıdır ki, bugün, davamızda suçlanan yazıların benzeri iddia ve yazılra gündelik basında hatta gazete ve yazar ayırt etmeksizin hemen hepsinde durmaksızın yayınlanmakta, haklı olarak da herhangi bir dava, hatta kovuşturma konusu dahi olmamakta, normal bir eleştiri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Dikkatli bir izleyici olmama karşın ben, örneğin heyetinizin son zamanlarda doğrudan 312. madde ikinci fıkrasının örneğin sınıf farkı gözeterek bölümüyle ilgili bir davaya baktığını hatırlamıyorum. Olmuşsa bile pek küçük bir istisna olmalıdır. niçin? Çünkü, genel olarak yurtta ve dünyada ezsen özgürlük, demokrasi ve değişim rüzgarlarının herkesi, bu arada DGM savcılarını da etkilememesi olanaksızdır.

Diğer yandan, bu etkinin açık olarak hissedilmediği durumda dahi, örneğin bir Anayasa profesörü yazarın geçenlerde gözüme çarpan "Çankayaya 5 milyarlık avize alınan bir ortamda işçilere zam yapılıyor diye, ekonomide tehlike çanlarının çaldığını söylemek, emek düşmanlığı değil de nedir" sorusunu ve bir başka gazetede bir başka fıkra yazarının bunu, "doğru söze ne denir" eklemesiyle aynen iktibas etmesine karşı girişilecek bir soruşturmanın, üstelik bir DGM soruşturmasının yurtta ve dünyada ne gibi yankılar uyandıracağını bilebilecek durumdadır, değilse de ona bunu hatırlatanlar olacaktır.

Denecek odur ki, çağı geçmiş, miadını çoktan doldurmuş suçlamalarla varılacak bir yer yoktur. Eğer o madde ve benzerleri şeklen hala yürürlükte görünüyorlarsa, o zaman da yargıcın yapacağı, bunları, belirtildiği gibi, modern zamanların modern hukukuna göre ve dünyaca benimsenmiş insan hakları sözleşmeleri uyarınca yorumlanmasıdır.

O halde, Anayasa, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, AGİK Paris Şartı hükümleri karşısında ve 141-142. maddenin kaldırılmış olması ve gerekçesi gözönünde bulundurularak, düşüncenin açıklanmasından ibaret olan bu yazılar dolayısıyla yürürlükten kalkan maddelerle birlikte 312. maddeye muhalefet iddiasından da beraatime karar verilmesi gerekir.

V)Son bir bölüm olarak 311. maddeye muhalefet suçlamasına değinilecektir:

Önce konu ile ilgili tarihleri belleklerimizde bir daha tazeliyelim: Gözaltına alınışımız 16 Kasım 1987. Hakkımızdaki iddianamenin yazılışı 11 Mart 1988. İlk duruşma tarihi 8 Haziran 1988, yani üç küsur yıl önce. O günden bu yana 48 oturum yapıldı, bu 49.cusu oluyor. Esas hakkındaki mütalea 47. oturumda okundu.

Kısacası, aradan bunca yıl geçtikten, oturumlar, maratonu 46. etabını geride bıraktıktan sonradır ki, birdenbire kimi yazılarda, halkı sınıf farkı özeterek kin ve düşmanlığa tahrik gibi diğerine göre adeta masum sayılabilecek bir olgu değil, gerçekleştiği takdirde idam'a, en azından müebbed ağır hapse yol açacak bir fiili tahrik suçunun işlenmiş olduğu keşfediliveriyor ve buna bağlı olarak "311/1 ve son maddesinin uygulanması" isteniyor.

Bu son madde, herhalde son fıkra olmalı diyerek maddenin son fıkrasını okuduğumuzda "aleni tahrik neticesi olarak istenilen suç işlenir veya suçun icrasına teşebbüs edilirse tahrikçiler, asıl suçlular ile aynı derecede ceza görürler" dendiğini görüyoruz. Merakımız daha daartıyor. Acaba iddiada ileri sürülen tek cümlede hangi dehşetengiz ifade yer almaktadır ki, tahrikle kalmamış, suçun işlenmesine veya icrasına teşebbüse yol açmış ve bu suç da, en azından müebbed cezayı gerektiren bir suçmuş.

Adı geçen dergilerin yayınlanış tarihi Ocak 1986 ve Ocak 1985. (Gerçi mütaleada 81 yazıyor ama, herhalde bir daktilo hatasıdır deyip daha önce 312.den iddianameye konu olan Ocak 1985'i buluyoruz). Ve belleğimizi zorluyoruz, bu tarihlerde hangi idam veya müebbedlik suç işlendi veya buna teşebbüs edildi de bu yazılar onu tahrik etti? Bulamıyoruz. İşin içinden çıkamayınca bir müdafiimiz imdada yetişiyor, son madde denmiş olmasına karşın bunun son fıkra olmayıp herhalde tahrikin" "kitle haberleşme araçları..." ile işlenmiş olması halinin kastedilmiş olacağını öğreniyoruz böylelikle. Gene müdafiimizin yardımıyla ve idam yada müebbed hapis cezasına yol açan bir suçu gözönüne alarak istidlalen "Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tagyir ve tebdil veya ilgaya ve kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs" suçuna yani 146. maddeye varıyoruz. Ama tekrar ediyorum, bu bir olsa olsa'dır. Belki de bu değil, idam istemine yol açacak başka bir suçun tahrikidir. Esas hakkındaki mütaleadan, yani üç küsur yıl ve 46 oturum boyunca yapılan oturumlar sırasındaki tartışma vb.den sonra, bunlardan edindiği bilgi ve izlenimle savcının dava ile ilgili son sözünü söylediği bu belgeden daha fazla birşey öğrenmek olanaklı değil.

Düşünülebiliyor mu ki, elinizin altındaki yüzlerce sahifelik yayından cımbızla bir cümle seçeceksiniz ve bununla, bırakalım son madde olarak idam veya müebbed istemini, müdafimizin sözüne uyarak hesapladığımızda da altı yıldan on yıla kadarağır hapisle cezalanmamızı, üstelik bunun iki kez tekrarlanmasını isteyeceksiniz. Ve de bunu, yazının okunup tartışıldığı sırada değil, çok sonra artık birlikte değerlendirme olanağının kalmadığı son anda yapacaksınız.

Gene düşünebiliyor mu ki, kendisinin 146. madde kapsamına girecek en küçük bir faaliyetinin bulunmadığı bir partinin -oysa iktidar ve GDM savcıları vaktiyle bunu bulmayı veya yaratmayı nekadar çok arzulamışlardı- evet, böyle bir partinin merkez yayın organında başkalarını hem de alenen "kıyam"a teşvik ve tahrik eden yazıların bulunduğu birgün birdenbire keşfediliverecek?

Ve sonra, heyetçe görevsizlik isteminin kabulü halinde ilk tahkikatı yapmış olansavcı sıfatıyla fiillerimize uyan 311/1. bent ve son maddesi uyarınca cezalandırılmamız talebiyle Ağır Ceza Mahkemesine sevkimizi talep edeceksiniz.

Olmaz böyle şey. Hayır, her ne nedenle olursa olsun adalet bukadar hafife alınamaz. Alınmamalıdır.

Bu anlamsız istek ve talebin üzerinde özellikle durdum. Çünkü bu, iddianamede ve daha sonra dosyaya giren kimi belgelerde nicelelirin gördüğümüz, son mütaleada da kendini göstermeye devam eden zihniyetin tipik bir örneğini oluşturmaktadır da, onun için.

Konuya ilişkin düşünceme gelince, mütaleanın, görevsizlik istemine esas oluşturan suç tanımına, hiçbir suretle katılmamakla birlikte, daha önce III. ölümde belirttiğim nedenlerle topluca görevsizlik verilmesi talebime bu yolla yaklaşmış bulunduğu için, gerekçesi dışlanarak yalnızca görevsizlik istemine katıldığımı ifade ederim.

Sayın yargıçlar,

Klasik tanımdır: Bir mahkemede yargıcın karşısında iki taraf bulunur, iddia ve müdafaa. İddia, kamu adına hesap sorar bir bakıma, müdafaa da bu hesabı verir.

Genel olarak böyledir durum, ama sadece genel olarak. Daha yakın bir bakışta çok farklı durumlarla da karşılaşılabilir. Özelikle politik davalarda ve özellikle, müdafaanın bulunulan

zaman ve mekandan ilerde, iddianın ise bulunulan zaman ve mekanın da gerisinde, eskinin, çürüyenin, yok olanın yanında saf tuttuğu durumda. Aradaki açığın büyüdüğü ölçüde, tarafların, görünüşteki sıfatları bir yana, gerçekte nasıl yer değiştirmiş olduğu daha açık, net ortaya çıkar. Artık bugün ve gelecek adına soru soran, hesap isteyen tırnak içinde müdafaadır, durmadan tökezleyen alışık olmadığı hesap verme durumunda bocalayan da tırnak içinde iddia. Sokrates'i hazırlayalım, Rosenberg'leri hatırlayalım, Raystag yangını davasında Dimitrof'u hatırlayalım. Ve de, daha nice nicelerini. Hepsinde de, gerçekte sorgulanan, hesap veren, bocalayıp tökezleyen iddia ve ona katıldığı ölçüde yargıdır.

Tam bir politik dava olan, üstelik gene iddianın deyimiyle "asrın davası" olan olayımızda da durum farklı olmadı. Daha ilk oturumdan sonra Türkiye'nin en çok satan gazetesinin sekiz sütuna manşet çekerek "böyle duruşma olmaz" diye haykırışındanberi, hatta daha öncesinden, tutuklanarak cezaevine gönderilmek üzere polis arabasına bindirilirken kamuoyu temsilcileriyle ilk temas anında "işkence gördük" diye bağırışımdan, hatta daha da öncesinden, gözaltında iken müdafilerimizin yaptıkları başvurular ve basın toplantılarından beri iddia ve müdafaa yer değiştirmiş bulunmaktadır, bugüne, bu oturumda söylenenlere varıncaya dek.

Bizim vereceğimiz bir hesap yokmuydu hiç? Vardı, elbette vardı. Partilerimizden aldığımız görev ve bizi destekleyen yurt içinde ve dışındaki milyonların beklentileri doğrultusunda yapacağımız işler ve vereceğimiz hesap vardı. Ama bu hesabın yeri heyetinizin karşısı değildi. Bu hesap Ocak'ta Büyük kongre'mizde verildi. Bu hesap Nisan'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde verildi Bu hesap, hakkımızdaki en ağır iddiaların dürülüp bükülüp çöp sepetini böylamasıyla verildi. Ve gene bu hesap, bizzat tahrik edilen bu dava ile demokratikleşme doğrultusunda atılma zorunluluğu doğan adımlarla verildi.

Gerçekte hesap verme durumunda olan ve bocalayıp tökezleyen iddia ve iddiacıları ise asrın davası çoktan silip süpürdü. Bir yandan sabık cumhurbaşkanının olayımızla ilgili eski ve yeni konuşmalarını hatırlayınız, eski başbakan ve yeni cumhurbaşkanının konuşmalarını hazırlayınız, bir yandan da Ankara Devlet Güvnelik Mahkemesi başsavcısının bir "tanık" sıfatıyla çağrıldığı Avrupa İnsan Hakları Komisyonu heyetinden, ne gerekçe ileri sürerse sürsün, gerçekte bucak bucak kaçmak suretiyle sergilediği perişan tutumu hatırlayınız. Yalnızca bu bir iki örnek dahi yeterince aydınlatıcıdır.

Buna karşılık, her söz fırşatında ileri sürdüklerimiz, müdafilerimizin gerek oturum içindeki müdahaleleri, gerekse her biri birer hak ve hukuk abidesi olan talepleri, gerçek iddianın ne olduğunu, nerede bulunduğunu hiçbir ikircime meydan vermeyecek biçimde dosta düşmana kanıtladı.

Sizlere gelince sayın yargıçlar, henüz nihai karar verilmedi. Elbette oturumlar boyunca sergilenen tutum ve ara kararlarınızın doğal uzantısı doğrultusunda kimi tahminlerde bulunmak olanaklı. Ama bunlar gerçeğe nekadar yaklaşmış olursa olsun nihayet bri tahmin olacaktır. Kısacası kararınızı henüz bilemem, bilmiyorum da. Ama yüzde yüz kesin olarak bildiğim birşey var: O da, kararınızın, her ne biçimde tecelli edecek olursa olsun, sözcüğü en somuttan en soyuta bütün anlamlarıyla kullanıyorum, benden alacağı veya bana ekleyeceği hiçbirşey olmadığıdır.

Bunu biliyorum, kesinlikle biliyorum. Benim bildiğim gibi ülke kamuoyu da biliyor, dünya kamuoyu da. Sizlerin de bildiğinizi tahmin ediyorum.

Bununla birlikte kesinlikle bildiğim birşey daha var: Kararınızın benden alacağı veya bana ekleyeceği hiçbir şey olmamakla birlikte, Türkiye'nin adalet mekanizmasına ve bu mekanizmanın uygulayıcı birer temsilcisi olarak bizzat sizlere, sizlerin kişliklerinize ekleyeceği veya adalet mekanizmasından ve sizlerin kişiliklerinizden alacağı çok şey olacaktır.

Karar anında, bunun bilinciyle davranılacağını, herşeye karşın, sizlerin adınıza ümit ve temenni etmek isterim.

26.08.1991

DR. NİHAT SARGIN

GENEL SEKRETERİMİZ HAYDAR KUTLU:

DÜŞÜNCEYE SAYGI GÖSTERİN!

SAYIN BAŞKAN

SAYIN HEYET

Dört yıl süren bir davada söylenmedik ne kaldı diye düşünüyorum. Sargın ve benim söylediklerim değil sözkonusu olan, avukat arkadaşlarımızın herbirinin hukuk tarihimize geçecek savunmaları, hukuk otoritelirinin davamızla ilgili görüşleri, basının yorumları, demokrat düşünürlerin düşünceleri. Kısacası yerli ve yabancı kamuoyunun söyledikleri, bunların hepsi davamızın çerçeveesi içindedir. İşte bu nedenle söylenmedik bir şey kaldı mı sorusunu soruyorum kendime. Bir yandan da düşünüyorum, dava bu kadar uzadığına göre söylenmedik bir şey kalmış olmalı. Aksi halde şuna inanmak gerekiyor, bizde sözün değeri yoktur.

Bizde sözün değeri olmadığına inanmak için sayısız kanıt vardır ve davamızda bir örnektir. Ama yine de olayların derinine bakarsak umutlu olmak için nedenler vardır. Bizde de sözün değeri vardır. Nevarki bize göre oluyor. Yavaş ve dünyayı arkadan izleyerek.

Bizde durum ne olursa olsun şurası açıktır ki dünyamızda artık sözün yani düşüncenin önemi binlerce kat artmıştır. Sovyetler birliğinde darbecileri durduran, tankları etkisizleştiren şey düşüncenin gücünden başka bir şey değildi. Demokrasi ve özgürlük düşüncesi. Dün olsaydı bu hayal bile edilemezdi. Bir darbeyi durudurabilmek için onlar kadar güçlü olmak gerekliydi.

Şimdi sözler yep yeni gelişmelerin nedeni olacak yeni hareketlere dönüşüyor orada. Ama orada kalmıyacak, tüm dünyayı yeniden sarsacak. Klasik komünist parti modeli artık bitti. Biz komünist partisinin özgürlüğünde ısrar ediyorsak bir yasağı kırmak içindir. Geleceğimize başkaları, rejim değil biz karar vermeliyiz. Biten yalnızca klasik komünist parti modeli olmadığı tüm geleneksel partilerin de değişmek zorunda kalacağı ve hatta biteceği çok uzak olmayan bir tarihte görülecektir. Bu yepyeni bir dünya, yepyeni bir çağ ve yepyeni bir demokrasi demek olacaktır. Türkiye'de bu gelişmenin dışında kalamaz.

Öyleyse bu dava biterken, söz düzeyinde kalsa da yine de söylenecek bir şey olmalı.

Söylenecek tek şey şu: Düşünceye saygı gösterin.

Düşünceleri yargılamayın demek artık fazladan bir şeydir. Çağımızdaki değişmeyi sokaktaki siradan insan kavramış durumda, Türkiye de bunun dışında kalamaz, kalamıyor, kalamıyacaktır.

Neden düşünceye saygı istiyorum . Şimdiye dek dört yıl boyunca hemen her celse düşünce suçu diye birşeyin neden olamıyacağını, bunun neden utanç verici bir şey olduğunu anlatmaya çalıştık. Ve nihayet düşünce suçunun temel dayanağı

olan maddeler yani TCK. nun 142,142 ve 163. maddeleri kalktı, tekabül eder.

Ve bu maddeler kalkarken gerekçesinde "düşünce suçunu kaldırıyoruz" dendi. Mahkemeniz de tahliyemizle ilgili gecikmiş kararında aynen şöyle dedi: " Düşüncenin suç olmaktan çıkarılması hususunun uzun süredir kamuoyunca tartışıldığı, konunun T.B.M.M'de grubu bulunan siyasi partilerce olumlu karşılandığı..........(dedikten sonra sonuç olarak) ileride telafisi olanaksız zararlar husule geleceği düşünce ve kanaatine varıldığından tutuklu bulunan iki sanığın bilhakkın tahliyesine ..." deniyor.

Oysa halen TCK.nın 312. madddesine dayanılarak bu dava sürdürüldü. Hiç kuşkuya yer yok ki bu maddedeye dayanılarak cezalandırılmak istenen şey düşüncelerimizdir. Esas hakkındaki mütala bu konuda kuşkuya yer bırakmıyor.

Şimdi biz dünyadaki bunca değişmelerden sonra, ülkemizde 141ve 142. maddelerin kalktığı koşullarda artık "düşünce suçu olamaz" ı kanıtlamaya girişmemiz , başka deyişle düşüncelerimizi savunmamız abesle iştigal olur. İşte bu nedenledir ki sizlere düşüncelerimizi suçlayamazsınız demiyorum, bu söz aşılmıştır artık, tersine sizlerden düşünceye saygı talep ediyorum. Her şeye rağmen talep ediyorum.

Bu talebim belki naiv bir talep olarak görülebilir, ama öyle değildir. Saygının parayla alınıp satıldığı bir ülkede gerçek saygı ancak mücadele ile kazanılabiliyor ne yazıkki. Ve istediğim saygının şahsımızla hiç bir ilgisi yoktur. Düşünceye saygı istiyorum . Çünkü eğer düşüncelerimizden dolayı bizi mahküm edecek olursanız biliniz ki bize değil kendinize saygısızlık etmiş olacaksınız. Çünkü böyle bir mahkümiyet kararı kamuoyunca destek görmeyecektir.Tersine bu mahkümiyeti kamuoyu mahküm edecektir .

Sayın yargıçlar,

Düşünceye saygı, insana saygıdır ve hukuka saygıdır. Çünkü hukuk bizde olduğunun tersine devlet için değil insan içindir. İnsan hakları hukuku oluşturur. Bu nedenle bir ülkede demokrasinin nedenli gelişkin olduğunun işaretlerinden önemli biri "yurttaş hukukunun" yani sivil hukukun nedenli geliştiğidir. Bizde tersine gelişen hep devlet hukuku yani devleti korumayı esas alan düşünce olmuştur. Anayasada 1971 ve 1980 de yapılan tüm değişmeler yurttaş hukukunu korumak için değil devleti korumak için olmuştur. 141,142,163. maddeler işte bu zihniyeti koruyan temel maddelerdi ve artık tarihin çöplüğünde yatmaktalar.

Düşüncenin suç olmaktan çıkması bir yasa meselesidir. Ve bu yapılmıştır ama düşünceye saygı bir zihniyet değişikliği meselesidir ki bu yasanın değil hukukun konusudur. Öyleyse düşünceye saygı istemek hukuk istemektir, bu yapılmadıkca yasa değişikliği güdük kalır. İşte şimdi mücadele bu noktaya gelmiştir. Geldiğimiz noktanın önemini ve anlamını kavrayabilmek için davamızın tam da biterken yaratmış olduğu sonuçlara gözatmak gerekir. Bunun için uzun konuşmak gerekse de ben kısa tutacak ve tek bir nokta üzerinde duracağım. Tek ama temel bir nokta.

Bu dava ne yaratmıştır diye sorulursa ilk akla gelen olay yaratığı olur, bu doğrudur ama daha önemlisi şudur: Bu dava bir "hukuk yaratmıştır".

Ne demektir hukuk yaratmak?

Tarihe bakılırsa hukukun insan hakları mücadeleleri sonucu toplumda belirli bir hak ve özgürlük anlayışının yerleşmesi ile doğduğunu görürüz. Hukuk topulumun beyninde ve vicdanındadır. Hukukun yasalara ilkin gereksinimi yoktur. Bu nedenle yazılı olmayan anayasaların varolduğunu biliyoruz. Bu durum ancak bu anlayışla açıklanabilir. Sonra ise yasaların yapılması gelir. Ama her zaman yasalar hukuk anlayışının genellikle gerisindedirler.

Yasalar düzeni ile hukuk düzeni arasındaki fark bir ülkede demokrasi ile

otoriter rejim yada demokrasi ile demegoji arasındaki farka tekabül eder.

Şöyle de denebilir: Yasalar düzeni ile hukuk düzeni arasında fark nekadar büyükse o ülkede sivil toplum ve demokrasi o denli az gelişmiştir. Ülkemiz bu gerçeği anlayabilmek için muhteşem bir örnek oluşturur. Artık her kes iyi görüyor ki Türkiye bir hukuk devleti değil kanun devletidir. Eğer hukuk devleti yoksa o durumda kanunlar meşruiyetlerini, toplumdan ve dolayısıyla hukuktan değil totaliter devletten alırlar yada başka deyişle meşuruiyete sahip değildirler.

Eğer hukuk devleti olsaydı Türkiye 141,142. maddeler kalktığı durumda biz hala yargılanıyor olmazdık. Bu maddelirin kalkmasında etkili bir rol oynayan partimiz için Anayasa Mahkemesi Başkanının açıklamasına göre kapatılma kararı alınamazdı.

Hukukla kanun arasındaki fark şu düşüncelerde de görülebilir, bunları sorgumda da ifade etmiştim:

Ord. Prof. Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman'ın yazdığı Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Kitabında şöyle deniyor "Maddi ve şekli hukuka aykırılık ayrımından bahsederken taraftar olduğumuz kıstasa göre muayyen bir maddenin güttüğü maksadın ortadan kalktığı, artık o madde ile himaye edilmek istenen menfaatin korunmaya layık sayılmadığını ifade eden hallerde hukuka aykırılıktan bahsedilemiyeceğini belirtmiştik. Binnetice ceza kaunununda hukuka uygünluk sebebi olarak gösterilmeyen bir hal dolayısı ile de kaidenin himaye etmekte b.ulunduğu menfaaitin tamamiyle veya geçici bir zaman için himayeye layik olmkatan çıkması mümkündür. Hatta siyasi ve içtimai hadiseler bile bir fiili hukuka aykırı olmaktan çıkarabilir. (Cilt II. Beşinci Bası. s.33-34)

Burada anlatılmak istenen düşünceye örnek vermek gerekse bizim örneğimiz herhalde en uygun düşenidir.

Sık sık yasa uygulayıcılarından şunu duyuyoruz : Ne yapalım ki yasalar var.

Yani demek istiyorlar ki bu uygulamayı biz de istemiyoruz ama ne yapalım ki yasalar elimizi bağlıyor. Hayır bağlı olan elleri değil düşünceleri, beyinleridir.Başka bir nedenle bu mahkeme kürsüsünden Kant'ın bir sözünü dile getirmiştim Kant " El dışa uzanmış beyindir" diyordu. Eliniz bağlı ise nedeni beyinlerinizdir.

Bütün bu söylediklerimizden şu sonuç çıkar ve çok önemlidir:

Kanunlar yapılır ama hukuk yaratılır.

İşte bizde bilinmeyen ayrım da budur.

Yapmakla yaratmak arasınaki fark insani olanla olmayan arasındaki farktır aynı zamanda. Çünkü insan türünü hayvan türünden ayıran en önemli özelliklerden biri insanın yaratıcı olmasıdır. İnsan hayvandan farklı olarak çevreye uyan değil çevreyi kendine uyduran bir yaratıktır. Bunu yaratıcılığı sayesinde yapar ki bu yaratıcılık emeğin ve düşüncenin sayesinde olabilir. Çevreyi insana daha uygun hale getirmek yani değiştirmek bir kültür yaratmak demektir. Bu dediğimim tek cümle ile şöyle özetlenebilir: Bir köpek eğitilebilir ama eğitilmiş bir köpek bir başka köpeği eğitemez. Eğitmek yaratıcılıktır, üretkenliktir ve insana özgüdür.

Eğer kanunlar lafzi uygulanacaksa, şekilci kalınacaksa o zaman kanun uygulayıcıları yerine programlanmış robotlar koymak yeterli olurdu.

Oysa değindim, insan çevreye uyan değil değiştirendir ve değiştirebildiği oranda da insandır. Kanun uygulayıcısı elbette bunlara saygılı olacaktır ama eğer bir kanunun adelete,hukuka uygun olmadığını düşünüyorsa ne yapacaktır ? Çağdaş hukukcu bu durumda ya yeni bir yorum getirir ya bu kununu uygulamaz yada uygulamak zorunda kalacağını görüyorsa görevini bırakır. Nasıl ki bilinen söyleyişle az gebelik olamazsa biraz adaletsizlik yada biraz hukuk dışılık da olamaz. Adalet, hukuk ya vardır yada yoktur.

Konulmuş olan kanunlarla toplum vicdanı arasında çatış-

ma çıktığında toplum vicdanından yani adaletten yana olmak hukuk yaratmaktır. Demokrasi kanunun olduğu yerde değil hukukun olduğu ve üstün olduğu yerde vardır. Hukuk yaratıla yaratıla sivil demokrasi gelişir.

İşte davamız varolan kanunlarla ve bu kanunların koruyan gerci zihniyetle çağdaş düşünce ve toplum vicdanı arasında tam bir çatışma yaratmış, daha doğrusu varolan çatışmayı su yüzüne çıkarmış ve keskinleştirmiştir. Bu dava halkımızın, toplumun , kamuoyunun amacımızı anlamasına hizmet etmiştir. Sonuçta biz toplumsal meşruiyet kazandık. Yalnız bu değil hukuksal meşruiyet de kazandık. Çünkü kanuna uygunluk her zaman hukuka uygunluk demek değilse kanuna aykırılık da hukuka aykırılık demek değildir. Nitekim eğer hukuksal meşruiyetimiz olmasaydı, parti kuruluş dilekçemiz alınmazdı. Ve hukuka aykırı olan kanun maddeleri değişti.Bir başka deyişle meşruiyetini kaybetmiş olan bu maddeler kalktı. Bugün partimizin kapatıldığı Anayasa Mahkemesi başkanı tarafından açıklandı. Ancak yukarda da değindim Türkiye'de hukuk devleti olmadığı yine bu açıklamalarda yer aldı. Partimizin kapatılmasında oy kullananBaşkan " bu kararı savunuyor değilim" ," ben komünist partisinin olmasından yanayım "dedi ve mevcut anayasayı ve onu değiştirmeyenleri sorumlu gösterdi. Bütün bunlar hukuksal meşruiyetimizin açık ve çıplak kanıtlarıdır.

Günümüzde hukuk çok özel bir anlam kazandı. Öyleki giderek ulusal hukuktan çok uluslararası hukuk baskın olmaya başlıyor. Günümüzde uluslarüstü bir anayasanın artık oluşmuş olduğundan sözediliyor. Yukarıda söylediklerim yani hukukun anlamı ve üstünlüğü fikri günümüzden çok önce demokratik ülkelerde önemli ölçülerde yerleşmişti. Ama bugün insan hakları çerçevesinde öyle bir gelişme oldu ki yepyni bir hukuktan sözediliyor ve bu hukuk davamızla yakından bağlıdır. Nedir bu yeni hukuk yada uluslar üstü anayasa fikri ?

Yeni gelişme artık anayasaları ve milli- yargıları değiştiriyor ve evrensel normlara bağlıyor. Bunun sonucunda gerek hukuk anlayışı gerekse demokrasi anlayışı tekleşiyor. Bu gelişme bir dizi insan hakları uluslararası sözleşmelerin bir sonucudur.

Bu konuda bilimsel bir tebliğ açıklayan Prof. Dr. Bakır Çağlar şöyle diyor:

"Klasik milletlerarası hukukun üzerine kurulu olduğu iki ayrı mekan teorisinden , milletlerrarası anayasa hukukukun tek mekan teorisine geçiş..."

Bu noktada devletlerin bu belgelere koyduğu çekincelerin anlamı üzerinde duruyor ve bu konulan çekincelerin bu yeni anlayışın özü dikkate alınarak uygulandığını, yani devletlerin koyduğu çekincelerin bu gelişmeyi engelleyemediğini ifade ediyor ve şöyle diyor" Bu sorunlar çerçevesinde, Avrupa Mahkemesinin çekincelerle ilgili belkide en önemli kararlarından biri "Belilos" kararı; iç hukuk yollarının tüketilmesi konusunda da Türkiye'nin taraf olduğu Sargın-Yağcı vakası üzerinde durulmuştur"

Hakkımızda mahkemenizde açılan bu davanın bir hukuk yarattığını söylerken görüldüğü gibi yalnız genel konuşmuyorum, bu dava süreci uluslararası hukukta bir yoruma neden olmuştur ve ülkemizde de insan hakları hukukunun fark edilmesi sonucunu doğurmuştur.

Sayın Bakır Çağlar devamla şöyle diyor: " İkinci problem "AVRUPA HUKUK MEKANINDA DEMOKRASİNİN METAFORMOZU" problemidir. Demokrasinin metaformozundan anlaşılması gereken önce hukukla kavranan demokrasidir......Bu belkide üzerinde yeterince durulmayan "Ayrık demokrasi" anlayışının da sonudur. İkinci olarak "Demokrasinin metaformozundan" anlaşılması gerekn ; İKTİDAR PARÇALANMASI, klasik kategoriler dışında yeni iktidar kaynakları , normatif kaynakların teşekkülü ve bu yeni iktidar merkezlerinin de etkisiyle ferd merkezli insan hakları yeni ideolojisinin güçlenmesidir.

"özellikle klasik düşüncede halk egemenliğinin ifadesi Parlementonun yasama yetkisi, Parlamentodaki çoğunlukla Yürütme'nin meydana getirdiği "Siyasi Blok"un iktidarı, iktidara tırmanan yeni kurumlarca kayıtlanmakta , Devlet de yeni yapısal değişmeler sonucunda kararlar, tek bir merkezden üretilmek yerine , milli üstü merkezlere , sivil toplum mekanlı yapılara ve bugüne kadar Devlete bağlı düşünülen yerel iktidar merkezlerine kaymaktadır. " Ve resmi ideolojisi olmayan devletten ve "DEVLETSİZ HUKUKTAN " sözederek "1982 Anayasasının yazımında da olağanüstü hal anayasacılığı teknikleri kullanılmıştır....1982 Anayasası'nın ... büyük ikilemi ; sivil toplum güçlerini takviye etmek yerine güç yedeği Devlet'i takviye etmek olmuş, Devleti Koruma teorisi de resmileşmiştir. 3713 sayılı Terörle mücadele Kanunu'nun iklimini hazırlayan da budur." diyor.

Bu sözleri kuruluşuna her zaman karşı olduğum DGM çatısı altında söylerken acaba boşuna mı çaba diye düşünmeden edemiyorum. Dört yıl süren yargılanmamız boyunca bu çatı altında hukuku göremeyen biri olarak kendimi böyle düşünmekte haksız saymıyorum.DGM amblemini göstererek daha öncede söylemiştim : Süngünün üzerinde duran adalete inanamam. Nevar ki kurumlara değil ama insanlara inanmayı sürdürmemiz gerekir aksi halde daha insanca bir gelecek için yalnızca hayal kurmak gerek.

Sayın Yargıçlar,

Bu konuşmam bir savunma olmadı. Olamazdı da . Bu davayı başlatan iddianame sorgumda da söyledim bir hukuk belgesi değil bir husumet belgesidir ve subjektif ölçülerle saldırmaktadır. Yine söylemiştim ki düşünce suçu diye bir şey kabul etmiyorum bu nedenle kendimi hiç bir durumdasavunmakla yükümlü görmedim ve görmüyorum. Somut olarak tek tek göstermiştim ki suçlanmamış düşünceleri savunmak da mümkün değildir. Bu nedenle savunma değil son sözlerimi söylüyorum.

Bu dava 12 Eylülcüler ve onun mantığı tarafından açılmış bir öç alma davasıydı, bir hukuk davası değil politik bir davaydı. İddianame 12 Eylülcü totaliter devlet anlayışının militanlığını yapıyordu. Bu nedenle de bir savunma yapmamız sözkonusu olamazdı..

Evet bir şeyler değişti, 141, 142, 163. maddelerin değişmesi çok önemli. Bunun sonucu bu maddelerden yatanlar çıktı dahası 146. maddeden yatanlar da . Keşke 125. maddeden yatanlar da çıkabilseydi. Yurt dışında olanlar gelmeye başladı. Bunlar iyi ama bu maddelerin kalkmasında azımsanmıyacak etkili bir rol oynayan TBKP Anayasa Mahkemesi Başkanının açıklamasına göre kapatılmış bulunuyor. 141 ve 142. maddelerin yerini alamıyacak olsa da yine düşünceye tehdit oluşturan , özellikle Kürt sorununu ifade etmeyi, çözüm yollarını tartışmayı engelleyen Antiterör Yasası çıkarıldı.

Oysa bu maddeler kalkdırılırken gerekçesinde "düşünceyi suç olmaktan çıkarıyoruz" dendi. Bir parti programından dolayı kaptılırsa bu düşünce suçu değil midir? 312. maddeye dayanılarak mahkum edilmek isteniyoruz. Mahkum edilmek istenen nedir ? Yine düşüncelerimiz.

Bizde her şey yavaş gelişiyor. Çünkü köhnemiş devlet kendini koruyabilmek için baskıya, olmazsa demagojiye başvuruyor. Kökten değişmemek için azıcık değişiyor. İşte demagoji budur. Mahkemeye ilk getirilişimizde elimizdeki kelepçeleri göstererek "Ya demokrasi ya demagoji" demiştim. Çünkü O tarihte Başbakan olan Özal dünyadaki değişmelere işaret ederek Türkiye'ye yeniyi biz getiriyoruz demişti.

Bu nedenle bir kez daha yineliyorum: Ya demokrasi ya demagoji.

Yineliyorum ki demagojinin kaynağı "kutsal devlet" fikridir ki bu fikir totaliter devlet anlayışını yansıtır. Kutsal olan devlet değil insandır.

Vatan elden gidiyor demagojisi ile özgürlükler yok ediliyor.

Oysa vatan kimsenin tapulu mülkü değildir. Hele militarizmin hiç değildir.

Bu dava 12 Eylülcülerin mantığıyla açıldı ve sürdü.

Şimdi iddia makamının esas hakkında mütaleasında esas olarak 12 Eylül rejimini eleştirdiğimiz için cezalandırılmamız isteniyor. 12 Eylül "demokrasimiydi? "Bizzat 12 Eylül'ü yapan Evren "Biz demokrasiye geçiş takvimi yaptık ve adım adım gerçekleştirdik" dedi. Bu söz 12 Eylül'ün demokrasi olmadığının açık itirafı değilse nedir? O tarihte Başbakan olan Özal, aynen şöyle dedi: "Türkiye'ye demokrasiyi biz getirdik". Demek ki onlardan öncesi demokrasi değilmiş. Peki demokrasi değilse nedir?

Şimdi Sovyetler'de darbeye hayır diyenlere övgü yağdırıyor herkes. Gerçekten de yerden göğe övgüye değerdir. Ama biraz da ders çıkarmak gerekir. Siz, tepenize binen rejime "ara rejim" diyeceksiniz, bunun bir askeri darbe olduğunu dahi o tarihlerde ve hatta şimdide söylemeyeceksiniz, böylece dolaylı da olsa onu meşrulaştıracaksınız sonra da tankların önüne yatanlara övgü düzeceksiniz. Bugün artık hiç kimsenin kendini bağlı hissetmediği, değişsin dediği yani meşruiyetini yitirmiş 12 Eylül anayasasının bir hükmüne dayanarak parti kapatacaksınız, anayasaya ne yapalım ki bağlı olmak zorundayız diyeceksiniz ama 12 Eylülcüler 61 Anayasasını ortadan kaldırdığında sesinizi çıkarmayacak ve onların mahkemesi olarak çalışacaksınız. İşte bütün bunlar demokraimizin niçin zayıf kaldığını göstermeye yeter. Eğer demokrasi yanlıları susarsa demokrasi düşmanları kazanır. Ama konuşmak demek masaya masa demektir, çalının etrafından dolanmamaktır.

İşte bu nedenle bir kez daha yineliyorum ki "12 Eylül öyle vatan matan kurtarmadı, ara rejim falan değildi, faşist bir rejimdi." Henüz 16 yaşında bir çocuk idam ediliyorsa bu rejim sorarım size nasıl bir rejimdir? Onlar için "asmayalım da besliyelim mi" denebilmişse bu utanç verici mantık nasıl bir rejimin mantığıdır.? Eğer bu rejimi eleştirdiğim için, sömürü düzenini eleştirdiğim için cezalandırılacaksam bin kez cezalandırılsam da aynı şeyi tekrarlarım ve tekrarlıyacağım. Amacım susmak olsaydı o koşullarda Türkiye'ye dönmezdim.

Ama hep şunu da söyledim: Biz bireysel intikam peşinde değiliz. Geçmişin yaraları barış içinde sarılmalıdır. Barış içinde demek geçmişe sünger çekmek değildir. Hukuk çerçevesinde geçmişle hesaplaşmaktır. Biz hesabımızı bu yargılamayla verdik. Herkes de, 12 Eylülcüler de vermeli. Görüyoruz, tarih adaletsizlikleri unutmuyor.

12 Eylül matığının bugün ne hale geldiğini görmek için ise şimdi karşımızda olan esas hakkında mütaleaya bakmak yeterli.

Hani nerededir, bu davayı başlatan iddianamenin bizi 141, 142'den mahkum etmeye kesin kararlı gürültülü hali, içi boş ama o üsttten bakmaya çalışan tavrı. Hani nerede herkese akıl veren, düşünce suçu olmalıdır diyen, meydan okuyan, tehditler yağdıran iddia. Hani nerede? Üç sayfalık esas hakkında mütalea ile karşı karşıyayız. Önemli olan kaç sayfa olduğu değil, önemli olan o gürültülü iddialardan geride kalandır. T.C.K. 312'den mahkum olmalıdırlar derken gerekçesine kendisinin de inanmadığı her satırından belli olan şu esas hakkındaki iddia. Eziyetler, işkence ve 2,5 yıllık hapishane bunların hepsi o kuru gürültü nedeniyle oldu. Her seferinde tutukluluğumuza itirazımızın red gerekçesi de bu gürültüye dayandı. Ne yazık ki böyle oldu. Ama şimdi gele gele önümüze sesi kısılmış üç sayfa çıktı.

Bu dava dünyamızın çok anlamlı bir kesitinde doğdu yepyeni dalgaların yükselmeye başladığı bir ortamda açıldı. Demokrasi ve özgürlük rüzgarlarının estiği ortamda. Bu rüzgarlar bugün fırtına haline gelmiş bulunuyor. Bu gelişmelerle bu dava öylesine organik biçimde bağlı ki gelecekte de davamızın bu yönünün üzerinde durulacağına inanıyorum.

Poliste geçirdiğimiz işkence ve eziyetli günlerden sonra Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nin, tehlikeli görülenlerin konduğu müşahade koğuşuna konulmuştuk. Allahın cezası bir yerdi. Soğuk kış günü sobası yok, pencereleri kırık, yataklar, pisliğinden vazgeçtim rutubetten sırılsıklam. Biz günlerce uykusuz bırakılmışız. Elbiselerimizle yattığımız halde zangır zangır titriyoruz. O günlerde ve orada bir şey oldu ve biz o koşullarda yüreğimize kadar ısındık ve umut dolduk. Yandaki hücrenin radyosundan Gorbaçov ile Reagan'ın stratejik silahları dondurma anlaşması imzaladıklarını duyduk. Bizi ısıtan buydu. Bu imzalar soğuk savaşı bitirdi ve dünyamızı bugüne getirdi. Ve biz soğuktan titreyen ellerimizle, ve el yazımızla Gorbaçov ve Reagan'a ayrı ayrı kutlama mektubu yazdık ve bunlar yerini buldu. Gorbaçov'dan teşekkür eden ve bize özgürlük dileyen yanıt aldık. Tarihin cilvesine bakın hiç aklımıza gelmezdi bir gün gelecek biz de yapılan bir darbeye açıkça karşı çıkacağız ve Gorbaçov için özgürlük isteyeceğiz. İşte bu dava, davamız gelişmelerin bu kadar merkezinde bir dava oldu hep.

Çünkü bu davada çarpışan şey köhnemiş artık çürüyen, kokuşmuş ve Türkiye'nin bunca yıl geri kalmasına neden olan antidemokratik, totaliter eski devlet anlayışı ile yeni düşünce arasındaydı. Ben sorgum boyunca suçlanmak istenen partimin eski yeni bütün düşüncelerini savundum. Ama esas vurgum yeni düşüncelerdi. Demokrasiyi özgürlükleri savundum. Yalnız Türk halkı için değil ezilen Kürt halkının da özgürlüklerini savundum. Tüm bunları ülkemde insanca yaşayabilmek için, düşüncenin ve emeğin özgürlüğü için yeni bir düşünce tarzına gereksinim olduğunu vurgulayarak yaptım. Şimdi yeni düşünce geri döndürülemez bir ivme kazandığını görerek mutluluk'duyuyorum.

Ama, görülüyor ki mücadelesiz olmuyor, diyalog, uygarca ilişkiler, hoşgörü, mutabakatlarla barışçı yollardan sorunların çözümü anlayışlarını, politikaları yine de direnmek, mücadele içinde savunmak gerekiyor. Görülüyor ki gerektiğinde tanklara karşı da direnmeden olmuyor. Yeni düşüncenin orta yerinde durmak da olmuyor, sonuna kadar gitmek gerekiyor.

Türkiye'de biz hala düşünce özgürlüğü kavgası veriyoruz. Tabuları önemli ölçüde sarstık, ama yürünecek daha uzun bir yolumuz var. Git gelli, çelişkili bir yol bu. Ve soğukkanlı ama militan bir demokrasi mücadelesi vermeden hiç bir şey kazanılamaz. Bu dava bunun da örneği oldu. Davamız etrafında demokrasi ve özgürlük ruhu şahlandı. İzleyiciler işkencelere varan baskıları göze alarak geldilerse başka türlü açıklanamaz. Bunca saygın avukat arkadaşların davaya katılması, basının davamıza hakettiği yeri vermesi, uluslararası kamuoyunun eksilmeyen desteği tüm bunlar demokrasi ruhunun açık göstergeleriydi. Tüm bu dostlarımıza yürekten teşekkür ederiz.

Sayın yargıçlar

Sayın heyet,

Bizi şu veya bu gerekçe ile mahkum edebilirsiniz. Eğer öyle olursa biliniz ki bu mahkumiyet tarih önünde bu üstüne yazılmış yazı olacaktır. Ama aynı zamanda barışçı düşünceleri savunmak için de ülkemizde direnmek gerektiği fikrini doğrulayan örneklerden birini daha oluşturacaktır.

Her durumda insana olan inancımı korumak istiyorum. Bunun için, bir Fransız hukukçusunun şu sözlerini heyetinize ithaf ederek sözlerimi bitiriyorum :" Hak ve hürriyetlerin tanınmadığı ya da tehlikede olduğu mekanlarda hukukçunun görevi onları korumaktır. Hukukçu o zaman bir partizan mı olur? Evet. Ama hukukun partizanı, insan cinsine aidiyetinin onsuz olmaz şartı hürriyeti tanıyan hukukun partizanı."

Saygılarımla.

26 Ağustos 1991

NABİ YAĞCI

(Haydar Kutlu)

CUMHURİYET GAZETESİ SAHİBİ VE BAŞ YAZARI NADİR NADİ'NİN ÖLÜMÜ DOLAYISI İLE AİLESİNE VE CUMHURİYET GAZETESİ'NE BAŞSAĞLIĞI DİLEDİK

Cumhuriyet Gazetesi'ne
İSTANBUL

Gazetenizin sahibi ve başyazarı , uzun yılların gazetecisi, demokrasiye büyük emeği geçmiş değerle aydın Nadir Nadi'nin kaybınından sizler gibi bizler de derin bir üzüntü duyduk. Toplumsal ve politik yaşamanında sık sık kritik günler yaşayan Türkiye'mizin karşılaştığı her darboğazda değerli yazarın herkesi sağduyuya, demokrasiye ve karşılıklı anlayışa çağıran sesini artık duyamayacağız. Halbuki ülkemizin bugün her zamankinden daha fazla demokrat kişilikle-rini yılların deneyimleri içinde olgunlaştırmış ve en üst noktaya çıkarmış Nadir Nadi gibi aydınlara gereksinimi var.

Heralandaki katkıları unutulmayacaktır.

Ailesine ve Cumhuriyet Gazetesi'ne başsağlığı dileriz.

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ YÜRÜTME KURULU

TEK ÇÖZÜM DEMOKRASİ

19.8.1991

BASIN AÇIKLAMASI

Kamuoyuna yansıyan bilgiler çerçevesinde görünen o ki Sovyetler Birliği'nde olan şey askeri bir darbedir. TBKP olarak bu darbenin açıkça karşısındayız. Darbe, Sovyetler Birliği'nde demokratik yoldan değişimin önünü kese-cek, dünyada gelişme gösteren barış, demokrasi, insan hakları ve özgürleşme sürecine açıkça zarar verecektir.

Kuşkusuz, Sovyetler Birliği çok yönlü ve ciddi sorunlarla, bunalımla karşı karşıyaydı, derin bir istikrarsızlığa yuvarlanmıştı. Ama bu istikrarsızlığın ancak demokratik yoldan üstesinden gelinebilirdi. Devletin demokratik yeniden yapılanması zorunluydu. Oysa darbe bu süreci bütünüyle kesintiye uğratmıştır.

Bu darbenin Sovyetler Birliği'nde varolan sorunları çözebileceğine, sosyalizmin ideallerine hizmet edeceğine inanmıyoruz. Sosyalizm ancak demokrasi ile birlikte varolabilir .

TBKP olarak bu darbe karşısında derin bir üzüntü duyuyoruz, karşıyız ve hemen tekrar demokrasiye dönül-mesini istiyoruz. Gorbaçov ve demokratlar özgür olmalıdır.

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ YÜRÜTME KURULU